

REPÄISYJÄ

VOIMAUTTAVA VIDEOTYÖPAJAMENETELMÄ

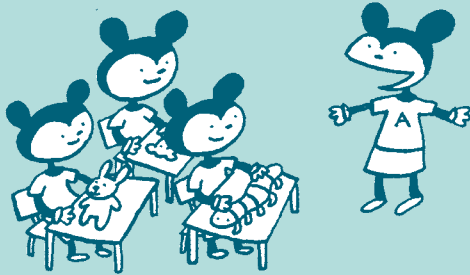

Ismo Kiesiläinen ja Mikko Toiviainen

Tunnemyrskyissä

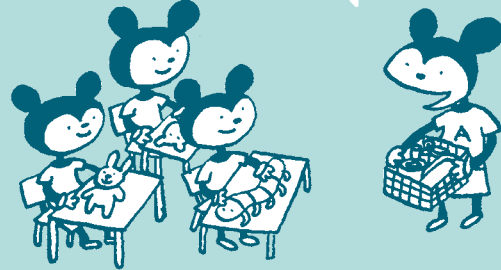
KAISA LEKA 2008

TÄÄ LELU ON LAHJA
TEILLE, JA TE SAATTE
TEHDÄ SILLE MITÄ VAAN!

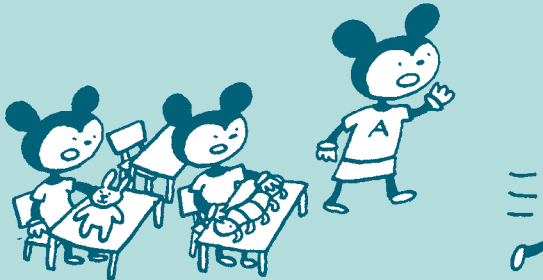
”PIDIN TALVELLA TYÖPAJAA,
JOSKA KÄSITELTIIN TUNTEITA.

MULLA ON TÄSSÄ LIIMAA,
SAKSET, MAALEJA, KANKAITA,
NEULOJA JA LANKAA.

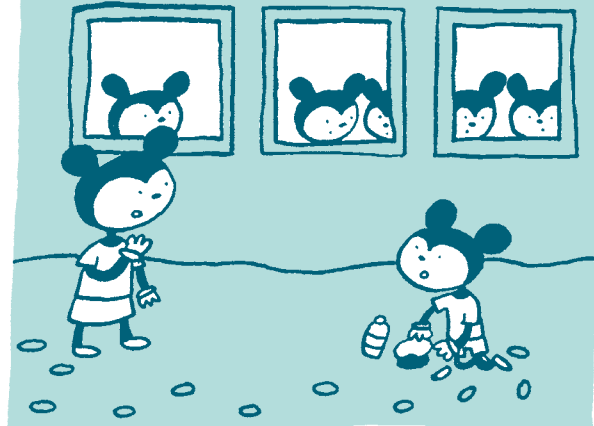

OPPILAAT MUOKKASII PAJASSA PEHMO-
LELUISTA ERI TUNTEIDEN KUVIA.

HEI, MITÄ?!

ÄKKIÄ YKSI POIKA NAPPASI LUOKASTA
TÄRPÄTTIPULLON JA JUOKSI ULOS.

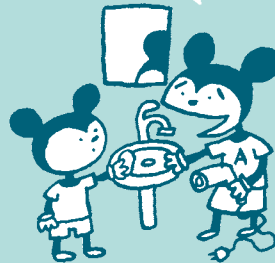
KUM PÄÄSIN PIHALLE, POIKA
SAMMUTTI JO LELUA LUMELLA.

MIKÄ IHME SIINÄ
ON, ETTÄ SINÄ
ET IKINÄ VOI
OLLA
KUNNOI
LA?!

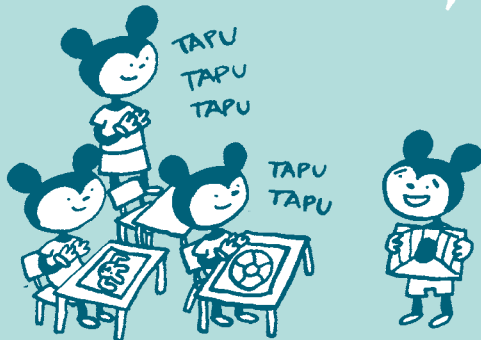
KOULUSSA NOUSI TIETYSTI KAUHEA
METELI.

SÄHÄN SAIT SEN NOEN AIKA
HYVIN PESTYÄ POIS... ANNAS
KUN MÄ YRITÄN VIELÄ
KUIVATA SEN!

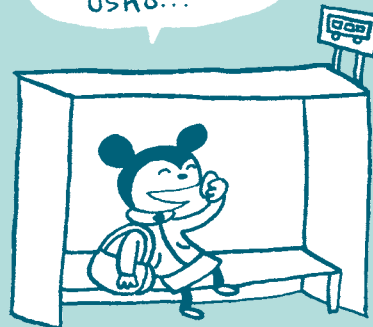
POIKA VAIKUTTI HÄTÄÄNTYNEELTÄ
JA MENIN AUTTAMAAN HÄNTÄ.

SEN NIMI
ON "KLÖNTTI".

POJAN TYÖSTÄ TULI LOPPUJEN
LOPUKSI AIKA HIENO.

SÄ ET IKINÄ
USKO...

MUTTA OLIHAN SE AIKA AINUT-
LAATUINEN TYÖPÄIVÄ."

Julkaisija: Annantalon taidekeskus,
Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskus, Helsinki 2008
Toimituskunta: Hanna Westerholm, Kikka Hahtomaa,
Karoliina Yli-Honko
Graafinen suunnittelu: Auvo Lindroos & Viveka Forsman
Copyright: Annantalon taidekeskus 2008
ISBN:
Painotyö:
Toimituskunta kiittää:

Sisällys

I	
Tervehdys lukijalle, Kaisa Leka	1
Repäisyjä kouluarkeen, Kikka Hahtomaa	5
Eheyttävän oppimisen tiellä, Hanna Westerholm	6
Taidekasvatusmenetelmät ja voimautuminen, Tiina Susiluoto	7
II VIDEOKAMERA VOIMAUTUMISEN VÄLINEENÄ	
Voimautumista kolmessa suhteessa	8
Tekemisen prosessi, suhde toiseen ihmiseen	8
Osallistuminen, suhde yleisöön	8
Elämän uudelleentulkinta, suhde todellisuuteen	9
KAMERAKYNNÄ	
Videokamera oppimisen välineenä	9
MENETELMÄSTÄ	
Työpajakohtaiset tavoitteet	11
Työpajan ohjaajan rooli	11
Taustatyö ja valmistautuminen	12
Työpajojen rakenne	13
III VOIMARESEPTI: VIDEO TYÖPAJAT	
1. Täydellinen ihminen	16
2. Videomieli pideo kirjoitus	19
3. Sinun tarinasi	23
4. Miltä maailma näyttää?	25
IV LOPUKSI	
Viitteet	28
Liitteet	28
Pieni kameratekniikan opas	28
Monistettavat käsikirjoituskortit	31

REPÄISYJÄ KOULUARKEEN

Annantalon taidekeskus on kuulunut lastenkulttuurikeskusten valtakunnalliseen Taikalamppu-verkostoon sen perustamisesta, vuodesta 2003 lähtien. Yhtenä opetusministeriön Helsingille määrittämistä kehittämistehtävistä ovat olleet yläluokille, lukioille ja toisen asteen ammatillisille oppilaitoksille suunnatut kulttuurikurssit. Kulttuurikurssit ovat taidekasvatusta ja yleisötyötä yhdistävä opetusmetodi, jossa taidetapahtumien, asiantuntijaluentojen, taiteilijataapaamisten, keskustelujen ja työpajojen kautta tarkastellaan elämän eri ilmiöitä.

Kursseja on tuotettu vuodesta 1999 lähtien, mutta Taikalampun myötävaikutuksella toimintaa on voitu laajentaa ja vakinaistaa myös Kulttuuriasiainkeskuksen alueellisissa kulttuuritaloissa sekä lisätä kurssien saavutettavuutta erityisryhmien ja -luokkien parissa. Taikalampun toisena kautena, vuosina 2006–2008, keskeisenä tavoitteena oli voimaantumiseen tähtäävien työpajamenetelmien kehittäminen kulttuurikursseilla, sekä menetelmien toimittaminen oppaiksi ja saattaminen opettajien käyttöön.

Kulttuurikurssien draama-, kuvataide-, sanataide-, valokuva- ja videotyöpajoja ovat ohjanneet samat pedagogit kahden vuoden ajan. Tämän käytännön työn, tutkimuskirjallisuuden, itsearviointin, luentojen, oppilailta ja opettajilta saadun palautteen sekä toistensa ja muiden taiteilijoiden tai pedagogien kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta he ovat kukin kehittäneet taiteenala-kohtaisen työpajamenetelmän, joka mahdollistaa oppilaille (ja miksei opettajalle itselleenkin) cheyttäviä ja voimauttavia, välillä valtaistaviakin kokemuksia.

Jokainen työryhmän pedagogeista päätyi persoonallisiin, toisistaan poikkeaviin työpajamenetelmiin. Tärkeä, yhteinen huomio kaikilla kuitenkin oli, että vaikka voimautuminen on henkilökohtainen prosessi ja siten ihmisestä itsestään kiinni, voidaan sitä edesauttaa luomalla luokkaan luotettava, turvallinen ja avoin ilmapiiri.

Yhteiseksi nimittäjäksi näille eri taideaineiden työpajamenetelmille annettiin Repäisyjä. Työpajassa opettaja irrottaa oppilaansa

ja irrottautuu myös itse tutuista kuvioista. Yhdessä heittäytyään hetkeksi kouluarjesta toisenlaisen työskentelyn pariin, jonka aikana (opettajakin) saa olla subjektiivinen, ja jossa omat asenteet, arvot, ajatukset, tunteet ja mielipiteet voi ja saa tuoda vapaasti esille. Oppaan tekijät, Ismo Kiesiläinen ja Mikko Toiviainen kuvaavat työskentelyn mahdollisuuksia seuraavasti: ”Videon tekeminen on roolileikkiä, joka tarjoaa mahdollisuuden nähdä vuorovaikutussuhteita uudella tavalla ja asettua itselleen kokonaan uusiin rooleihin.”

Tämän oppaan avulla jokainen opettaja voi omaksua voimauttavan videotyöpajamallin, vaikkei aiempaa video-opetuksen kokemusta tai taipumusta taiteen tekemiseen omaisikaan. Menetelmän oppii helposti hallitsemaan, ja se on mahdollista ja toivottavaa ottaa osaksi minkä tahansa oppiaineen opetustyötä.

Lämpimät kiitokset upealle voimatyöryhmällemme: Ismo Kiesiläiselle, Mikko Toiviaiselle, Heidi Koljoselle, Anne Rossi-Hortolle, Jaana Taskiselle ja Liisa Vilkkumaalle, heidän syvällisestä ja sitoutuneesta paneutumisestaan tähän työhön. Kiitämme myös tiimissämme kehittämisvuosina työskennelleitä opiskelijajäseniä Karoliina Yli-Honkoa, Sanni Pajulaa, Antti Niemistä ja Anu Haapasta. Lopuksi kiitokset myös Teemu Mäelle, Kaisa Lekalle ja kaikille niille nimeltä mainitsemattomille, joiden myötävaikutuksella voimauttavat metodioppaat ovat nyt rikastuttamassa opettajien ja muiden nuorten kanssa työskentelevien opetusta ja arkea.

Rohkeutta ja iloa nuorten parissa työskentelyyn!

Kikka Hahtomaa
vastaava kulttuurituottaja,
Annantalon taidekeskus

” Videon tekeminen on roolileikkiä, joka tarjoaa mahdollisuuden nähdä vuorovaikutussuhteita uudella tavalla ja asettua itselleen kokonaan uusiin rooleihin. ”

Mikko Toiviainen ja Ismo Kiesiläinen

EHEYTTÄVÄN OPPIMISEN TIELLÄ

Opetushallituksen opetussuunnitelma perus- ja lukio-opetukselle (2003-2004) kannustaa koulutyöskentelyssä aineidenväliseen yhteistyöhön, eheyttävään oppimiseen. Tätä tavoitetta tukemaan on opetussuunnitelmassa määritelty oppiainekohtaisten tavoitteiden lisäksi kuudesta seitsemään eri aihekokonaisuutta, joiden sisältöjä tulisi oppiaineissa pyrkiä toteuttamaan.

Aihekokonaisuudet sisältävät ihmisenä kasvamisen, oman identiteetin ja kansainvälisyyden, viestinnän ja mediataitojen, osallistuvan kansalaisuuden, ympäristön ja kestävä kehityksen sekä tulevaisuuden, turvallisuuden ja teknologian aihealueita. Ne ohjaavat kouluopetusta kohti kokonaisvaltaisuutta. Niiden kautta pyritään kokonaisuuksien hahmottamiseen ja siihen, että opetuksessa voidaan samanaikaisesti käsitellä eri oppiaineiden sisältöjä.

Teemallisuus eheyttävän opetuksen apuna

Käytännössä tällainen tavoite toteutuu hyvin teemallisen opetuksen kautta. Oli teemana mikä elämän tai yhteiskunnan ilmiö tahansa: rakkaus, pahuus, katukulttuuri tai vaikkapa jokin historiallinen aihe, voidaan sitä lähestyä monialaisesti – ja monitaiteellisesti.

Kulttuurikursityöskentely perustuu juuri tähän, jonkin teeman tutkimiseen monista eri lähestymiskulmista. Esimerkiksi pahuutta voidaan käsitellä siitä kertovan näytelmän, moraalia pohittavan asiantuntijaluennon ja kuvataidetyöpajan kautta, jolloin yhteistyötä voidaan tehdä äidinkielen, kuvataiteen ja uskonnon oppiaineiden välillä. Katukulttuuria tutkittaessa yhteistyössä voivat olla yhteiskuntaoppi ja musiikki tai ilmaisutaito. Rakkausteemaa pohdittaessa taideaineita ja äidinkieltä voi tulla täydentämään terveystieto. Mahdollisuudet ovat rajattomat.

Taide väylänä eheyttävään oppimiseen

Teemallinen työskentely tuo vaihtelua yhteen tieto-, taito- ja taideaineita. Taide toimii välineenä tiedollisen oppimisen syventämisessä ja avaa sille aivan uusia portteja. Tieto on myös aina mukana taiteellisessa työskentelyssä; taidetyöpajoissa ei puuhail-

la tai askarrella vaan käsitellään asioita taiteen keinoin, perehdytään niihin, pohditaan eri näkökulmia ja työstetään niitä.

Myös kulttuurikursseilla kehitetyt työpajamenetelmät, joita tämäkin opas esittelee, toimivat yli oppiainerajojen. Kuvataide-, valokuva tai videotyöpaja ei ole pelkästään kuvisopeille sovellettavaksi eikä draama- tai sanataidepaja pelkästään äidinkielen tunneille. Työpajakokonaisuuksilla on paljon annettavaa kaikille niistä kiinnostuneille opettajille. Ne osoittavat, että taide on oivallinen väline mitä moninaisempien asioiden käsittelemiseen.

Eheyttävä oppiminen jo ajatuksena kannustaa luovuuteen ja avaa mahdollisuuksia sen löytämiseen. Oppaan esittelemät työpajat kantavat mukanaan vielä yhtä valttia: niiden kautta opiskeluun voidaan tuoda voimauttavia elementtejä. Voimautumisen mahdollisuus, jos mikä, vastaa moniin kouluarjen haasteisiin.

Hanna Westerholm

kulttuurituottaja

Stoa Itä-Helsingin kulttuurikeskus

Opetussuunnitelman aihekokonaisuudet

YLÄLUOKAT

- ihmisenä kasvaminen
- kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys
- viestintä ja mediataito
- osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys
- vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta
- turvallisuus ja liikenne
- ihminen ja teknologia

LUKIO

- aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä kehitys
- kulttuuri-identiteetti ja kulttuurin tuntemus
- teknologia ja yhteiskunta
- viestintä- ja mediaosaaminen

TAIDEKASVATUSMENETELMÄT JA VOIMAUTUMINEN

Mistä puhutaan, kun puhutaan voimautumisesta?

Voimautuminen on sisäisen voimantunteen kasvua, joka johtaa uudella tavalla myönteiseen suhteeseen ympäröivään todellisuuteen ja toimijuuteen siinä. Kun voimautumiselle luodaan suotuisia olosuhteita, olennaista on pyrkiä tilanteeseen, jossa toimijan itsemääritysoikeus voi vahvistua. Tässä itsemäärityksen vahvistumisessa kytee voimautumisen mahdollisuus. Toiselle ei siis voi antaa saati pakkosyöttää vahvuutta. Hänen omalle voimalleen voi kuitenkin antaa tilaa, aikaa ja ravintoa.

Taiteellisen toiminnan kautta oma henkilökohtainen kokemus muuttuu toisten koettavaksi ja arvioitavaksi esitykseksi tai esineeksi. Oman kokemuksen tuominen julki on rohkea teko, jota rajoittaa helposti pelko ”väärin” tai ”naurettavasti” tekemisestä. Oman voiman löytämistä edeltääkin rohkeus kokeilla ilman epäonnistumisen pelkoa.

Taidekasvatuksellinen työskentely on voimauttavaa vain jos ohjaaja pystyy luomaan toiminnalle suotuisan, eli turvallisen, luottavaisen ja arvostavan ilmapiirin. Ohjaajan ja ohjattavan suhde ei voi olla pakottava tai rankaiseva, vaan toiminnan tulee perustua kannustavuuteen ja vapaaehtoisuuteen. Onnistumisen kokemuksen syntyminen tarvitsee turvallisuuden ja arvostuk-

sen lisäksi seurakseen myös haasteen. Voimautuminen onkin prosessi, jossa toimija saa kokemuksen ”näkyväksi tulemisesta” uudella tavalla myönteisessä valossa. Saamalla aikaan taiteellisen toiminnan tuloksia, joihin hän ei aiemmin uskonut kykenevänsä, nuori vahvistuu luottamaan entistä enemmän itseensä ja omiin voimavaroihinsa.

Voimauttava taidekasvatuksellinen menetelmä, jota tässä oppaassa kuvaillaan, on kolme vuotta kestäneen taiteellis-tutkimuksellisen työn tulos. Se ei ole oikotie onneen, vaan raami, jonka avulla opettajasta voi tulla voimauttavan taiteellisen toiminnan ohjaaja, tienviittä jokaisen ohjattavan itse käytävälle polulle.

Tiina Susiluoto
Kulttuurituottaja
Annantalon taidekeskus

”Empowerment” – termistä pieni tiivis suomennos.

II VIDEOKAMERA VOIMAUTUMISEN VÄLINEENÄ

TERVEISIÄ MEDIASTA!

Mediasta on tullut osa arkipäivää. Välillä se ilahduttaa ja rikastuttaa, välillä se turhauttaa ja tuhoaa. Media on tullut myös kouluun: ikkunanraoista, internet-piuhjoja pitkin ja oppilaiden taskuissa.

Media ei aina ole sellainen kuin toivoisimme, mutta se on sellainen, millaiseksi sen teemme. Yksi tämän oppaan tarkoituksista on auttaa opettajia ja oppilaita ottamaan media haltuun ja ottamaan haltuun maailma, joka on kietoutunut mediaan. Jotta voisi olla täysivaltainen kansalainen, ei voi olla vain median kuluttaja – emmehän ole maailmassakaan vain kuluttajia vaan tasavertaisia tallajia.

Elokuva on väline, joka luo paitsi todellisuudenkaltaisia illuusioita, myös itse todellisuutta. Alusvaatemainos bussipysäkin kyljessä ei ole maailmasta irrallaan, se on osa maailmaa. Mitä enemmän kulttuurimme on muuttunut audiovisuaaliseksi, sitä enemmän elokuvantekijät (mainosten, musiikkivideoiden ja uutisten tekijät) ovat arkkitehteja, jotka rakentavat maailmaa – ja meitä ihmisiä siinä sivussa. Jos näihin kuviin, näihin tunnelmiin haluaa vaikuttaa, pitää osallistua. Pitää haastaa toisten tekemät kuvat. Vähintä, mihin jokaisella on oikeus, on oikeus omaan kuvaan.

Videokamera on tällainen maailman rakentamisen väline, niin helppo ja halpa, että se sopii kenen tahansa kansalaisen (oppilaan ja opettajan) kätehen. Sillä voi kertoa itsestään ja maailmastaan omia tarinoita ja sekoittaa niitä kaupallisen kuvan virtaan. Videokameralla voi lähteä tutkimaan maailmaa ja nähdä miltä se näyttää, miltä me näytämme. Videokamera on peili, johon voi katsoa.

Tässä oppaassa videokamera on ennen kaikkea vuorovaikuttamisen ja kohtaamisen väline. Kun toimimme yhdessä ja kerromme tarinoita toisistamme, kannamme vastuuta siitä, miten kuvamme ja sanamme asettelemme. Jotta toisen ihmisen tarinan voi kertoa, se pitää ensin kuunnella ja ymmärtää. Media on (viestin) välittämistä. Siinä ei voi sooloilla.

VOIMAUTUMISTA KOLMESSA SUHTEESSA

Tekemisen prosessi, suhde toiseen ihmiseen

Videon ja elokuvan tekeminen on aina vuoropuhelua – sekä työryhmän sisäistä vuoropuhelua että vuoropuhelua ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Videon tekeminen on roolileikkiä, joka tarjoaa mahdollisuuden nähdä vuorovaikutussuhteita uudella tavalla ja asettua itselleen kokonaan uusiin rooleihin. Ihmiselle, joka arkirooleissaan harvoin sanelee toisten ihmisten toimintaa, tällainen roolikokeilu voi olla hyvinkin voimauttavaa. Toisaalta jokaiseen rooliin sisältyy oma vastuunsa, joten elokuvanteko on myös tapa harjoitella vastuun ottamista ja vastavuoroisuutta.

Videon tekeminen on myös vallankäyttöä: vallankäyttöä niin kuvausryhmän sisällä kuin kuvattavaa kohtaan. Näistä vallankäytön muodoista tietoiseksi tuleminen on luottamuksellisen työskentelyilmapiiriin edellytys, mutta luottamuksen löydyttyä yhdessä tekeminen on otollinen ihmissuhteiden kasvualusta. Videolla itse määritelty tapa näkyä – ”Näin täydellinen ihminen kävelee” – tai luottamuksellisessa suhteessa syntynyt yhteinen teos – ”Sinun tarinasi” – voi olla nuorelle voimauttava, itsearvostusta kasvattava kokemus.

Lisäksi videota tehdessä jaetut kokemukset vahvistavat yhteisöllisyyden tunnetta. Sinänsä epämiellyttäväkin kokemus, vaikkapa pakkasessa kärvistely, voi kääntyä positiiviseksi muistoksi kun se on jaettu muiden kanssa. Eikä kärvistely ollut turhaa: video syntyi, ja sen pariin voidaan palata yhä uudelleen.

Osallistuminen, suhde yleisöön

Videokamera on käyttäjälleen elämän ja maailman haltuun ottamisen väline, mutta myös mahdollisuus kertoa muille elämästä – ja itsestään. Voimautuminen suhteessa yleisöön ja yhteisöön on vastaanotetuksi ja ymmärretyksi tulemistä. Videon tekeminen on yhteiskunnallista osallistumista ja vaikuttamista, joka ak-

tualisoituu vasta kun tuote (elokuva, uutinen, mielipidevideo) vastaanotetaan. Elokuvateoreetikko Christian Metzin mukaan elokuvan ainoa tarkoitus on tulla nähdyksi¹.

Elämän uudelleentulkinta, suhde todellisuuteen

Videon suhde todellisuuteen on siinä esiintyvän kannalta suhdetta omaan itseän. Koska elävä kuva on ja ei ole totta, samanaikaisesti, antaa videon tekeminen ja siinä esiintyminen mahdollisuuden määrittellä, mikä itselle on totta – ja sitä kautta määrittellä omaa itseään. Toden ja illuusion väliin jää tila omien elämäkokemusten uudelleentulkinnalle ja minän reflektiiviselle tarkastelulle.

KAMERAKYNÄ

”Kunpa kamera voisi olla kuin kynä!” huudahtaa elokuvaohjaaja, mediapedagogi Kaija Juurikkala Taikalamppu-oppaassa². Juurikkala toivoo, että kameraan lakattaisiin suhtautumasta monimutkaisena välineenä, jonka käyttö vaatii aina paljon aikaa ja osaamista.

Juurikkalan toivomuksella on kaikupohjaa elokuvan historiassa. Jo elokuvan varhaiset pioneerit, Lumiären veljekset, kutsuivat elokuvakonettaan kinematografiksi (le cinématographe), joka vapaasti käännettynä tarkoittaa liikkeenkirjoitinta. Näytelmä-elokuva kuitenkin valtasi areenan nopeasti, ja kinematografista tuli vain cinéma.

Vuonna 1948 ranskalainen elokuvaohjaaja ja -teoreetikko Alexander Astruc palasi kirjoittamisen ajatukseen kuuluisaksi tullessa artikkelissaan ”Uuden avantgarden syntymä: Caméra-stylo” (kamerakynä). Astruc vaati elokuvasta tietoisuutta kieltä, joka nostaisi sen taiteeksi muiden taiteiden joukkoon; perinteistä näytelmäelokuvaa hän piti lähinnä sirkushuvina. Astruc näki elokuvassa mahdollisuuden omaan erityiseen kieleen, jolla voisi ilmaista mitä tahansa ajatuksia samalla tavalla kuin esseissä ja romaaneissa. Elokuvan ohjaamisen ei tulisi olla vain tarinan kuvittamista, vaan kameralla kirjoittamista, ”niin kuin kirjailija kirjoittaa kynällään”.³

Tästä on kulunut puoli vuosisataa. Lähes jokaisella oppilaalla on taskussaan jonkinlainen ”kamerakynä”: kännykkä, digikamera tai videokamera. Näillä kamerakynillä luonnostellaan kaikenlaista internetin virtuaalisille seinille. Kuvaaminen innostaa, koska se antaa mahdollisuuden käsitellä todellisuutta aivan uudella tavalla, ja toisaalta osallistua ympäröivään kulttuuriin.

Videokamera on audiovisuaalisen kulttuurin kynä. Tämä opas perustuu ”yhden nappulan tekniikkaan”. Se tarkoittaa, että kameran käyttäminen on helppoa: kun painaa punaista nappulaa, se mikä näkyy ruudulla, tallentuu nauhalle. Kun nappulaa painaa uudestaan, tallentaminen loppuu. Videokamera on myös monipuolinen opiskeluväline. Vaikka se on yksinkertainen kuin kynä, se on enemmän kuin kynä: se on kone, joka poimii maailmasta havaintoja ja yhdistelee niitä uusiksi kokonaisuuksiksi, niin kuin tekee oppilaskin oppiessaan.

Tämän oppaan työpajat hyödyntävät koko skaalaa. Siitä huolimatta ne ovat yksinkertaisia toteuttaa. Ne toimivat sellaisenaan, suoraan purkista, lisää vain vesi -menetelmällä. Seuraavassa esitely neljän toiminnallisen tavoitteen idea uppoutuu hieman syvemmälle siihen, miten kamerakynä toimii oppimisen välineenä. Jaottelu pätee näihin työpajoihin, mutta ennen kaikkea se auttaa suunnittelemaan aivan uusia videokuvaustehtäviä oppimisen avuksi.

Videokamera oppimisen välineenä

Videokuvaaminen, kuten oppiminen yleensä, on tavoitteellista toimintaa. Tekemisellä on siksi hyvä olla selkeä päämäärä. Miten ja miksi työskennellään? Näitä päämääriä voi kutsua toiminnallisiksi tavoitteiksi. Ne voidaan jakaa neljään luokkaan, jotka vastaavat kysymykseen: Millä tavalla tehtävä palvelee oppimista? Tavoitteen määrittäminen auttaa suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelyä.

Kullakin tehtävällä voi luonnollisesti olla useampi kuin yksi tavoite. Joskus päämäärät kuitenkin sulkevat toisensa osittain

pois. Jos tehtävän ensisijaisena tavoitteena on havainnoida ympäristöä tai vuorovaikuttaa, ei lopputulos välttämättä sovellu kovin hyvin tiedon jakamisen tarkoitukseen. Kaikki tehtävät sisältävät itseilmaisua, mutta oppilaiden on hyvä tietää, milloin sen edelle menee jokin muu tavoite. Joskus asetettu tavoite ei täysin toteudu, mutta sen sijaan on voinut toteutua toinen, yhtä tärkeä prosessi.

Kuva: Toiminnalliset tavoitteet

1. Tiedon jakaminen

”Ei ole kaukana se päivä, jolloin jokainen omistaa projektorin tai jolloin kuka tahansa voi mennä paikalliseen kirjakauppaan vuokraamaan elokuvia, ja nämä elokuvat voivat käsitellä mitä alaa tahansa missä muodossa tahansa kirjallisuuden kritiikistä ja romanitaiteesta matematiikkaan, historiaan ja yleisiin tieteisiin.”
– Alexander Astruc (1948)

Videokamera voi olla väline, jonka avulla oppilaat opettavat toisiaan ja itseään. Näin kaikkien ei tarvitse opiskella samaa aihetta samaan aikaan samalla tavalla. Videota kuvatessaan oppilaat joutuvat pohtimaan tuotostaan katsojan kannalta: Välttääkö video tietoa? Vaikuttaako se katsojaan sillä tavalla kuin oli tarkoitus? Onko se riittävän selkeä?

Oppilaiden tekemiä (oppi)materiaaleja voidaan käyttää opetuksessa myöhemmin muilla luokilla. Niitä voidaan myös jakaa muun maailman kanssa.

2. Havainnointi ja käsittely

”Kaukaa katsoen kaupunki, maaseutu ovat kaupunki ja maaseutu; mutta mitä lähempää katsoo ne ovat taloja, puuta, kattotiiliä, lehtiä, ruohoa, muurahaisia, muurahaisten jalkoja, loppumattomiin.”
– filosofi Blaise Pascal

Elokuvakamera on pohjimmiltaan laite, joka poimii paloja maailmasta ja asettelee niitä peräkkäin. Tämä perimmäinen olemus on inspiroinut elokuvaohjaajia ja -teoreetikkoja koko elokuvan historian ajan. Venäläinen elokuvan pioneeri Dziga Vertov puhui elokuvakamerasta elokuvasilmänä, joka liikkuu ajassa ja paikassa vapaana ihmiskehon ruumiillisuudesta ja yhdistää näkemäänsä.⁴ Kamera on siis sananmukaisesti konstrukttiivinen laite.

Ranskalaiset teoreetikot Robert Bresson ja Jean Epstein pitivät kameraa ennen kaikkea vapaana ihmisen mielestä. Toisin kuin ihmisen silmä, kameran katse ei tulkitse. Bresson väittikin, että kamera näkee todellisuuden sellaisenaan.⁵ Kamera irrottaa asioita siitä yhteydestä, johon olemme tottuneet ne liittämään, purkaa todellisuuden osiin. Kuten filosofi Blaise Pascal kirjoittaa, maaseutu koostuu yksityiskohdista: taloista, puista, ruohosta ja muurahaisten jaloista. Kun haluamme kuvata maaseutua, meidän onkin löydettävä yksityiskohtia. Kamera on väline, joka pakottaa havaitsemaan.

Kameraa voidaan käyttää oppimisessa havaitsemisen ja ajattelun välineenä. Kameran kanssa voidaan tutkia luontoa, lähiympäristöä, luokkayhteisöä tai omaa persoonaa. Tällaisessa työskentelyssä ei tarvitse syntyä jaettavaa teosta vaan vaikkapa muistiinpanoja. Videokameralla voi myös tuoda asioita koulun seinien ulkopuolelta yhteisen tarkastelun ja keskustelun kohteeksi.

3. Itseilmaisuu

1900-luvun alkupuolella vaikuttanut freinet-pedagogiikan isä Célestin Freinet piti kirjallista itseilmaisua väylänä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Hänen lähtökohtanaan oli, että jokaisella ihmisellä on jotakin sanottavaa. Jotta ihminen pystyisi edistämään omia päämääriään, hänen täytyy osata puukea ajatuksensa sanoiksi. Kirjoittaminen olikin Freinet'n opetusmenetelmässään ensisijaista. Se aloitettiin puhumalla ja piirtämällä heti lapsen tultua kouluun. Opettajan avustamana kuvia ja sanoja alettiin hiljalleen kehittää tekstiksi. Kielioppi tai oikeinkirjoitus eivät olleet oleellisia; tärkeintä oli huomioida oppilaan sanomisen tarve.⁶

Kuvallinen kulttuurimme rakentuu jonkun tekemille kuville, jotka heijastavat tekijänsä maailmankuvaa ja arvoja. Audiovisuaali-

sen itseilmaisun opettaminen on siksi kulttuurimme moniarvoisuuden ja demokraattisuuden elinehto.

Videokamera sopii hyvin välineeksi kirjoittamisen ja keskustelun rinnalle kun kasvatetaan aktiivisia ja tiedostavia kansalaisia. Videokameralla voi muuttaa konkreettisiksi mielikuvia ja tunnelmia, joita sanat eivät tavoita: Miltä lähiympäristöni minusta näyttää? Miten hymyilee täydellinen ihminen?

4. Vuorovaikutus

Yhteistoiminnallinen oppiminen ei ole vain tiedon jakamista muiden kanssa, se on myös yhdessä toimimista. Videon suunnittelu ja kuvaaminen keräävät yhteen monta päätä ja sydäntä – mutta lopputuloksia on vain yksi. Se ei ole aivan helppoa: videota tehdessään oppilaat kuuntelevat, keskustelevat, perustelevat, neuvottelevat ja tekevät kompromisseja, oppivat elämän kannalta tärkeitä vuorovaikutustaitoja. Lopputuloksesta osia ei enää voi erottaa. Video on peruuttamattomasti yhteinen.

Kun valmis video jaetaan yleisön kanssa, vuorovaikutus jatkuu. Audiovisuaalisessa kulttuurissa kieli ei ole enää vain sanoja: internetin keskusteluissa lauseet vuorottelevat valokuvien ja videopätkien kanssa. Viesti saa ihmiset toimimaan ja ajattelemaan. Vuorovaikuttaminen on myös vaikuttamista.

MENETELMÄSTÄ

Työpajakohtaiset tavoitteet

Tämä opas sisältää neljä erilaista videotyöpajaa, joissa videokameraa käytetään työkaluna jonkin aiheen (tai yleensä useamman) käsittelemiseen. Esitellyt työskentelytavat ovat monipuolisia: Videokuvaamisessa ei ole kysymys vain elokuvanteosta, vaan se on myös havainnointia, ajattelemista ja vuorovaikuttamista. Kaikissa työpajoissa teema kytkeytyy olennaisesti siihen, miten työskennellään. Se ei silti estä hyödyntämästä työmenetelmiä eri oppiaineissa. Kunkin työpajan kohdalla on annettu vinkkejä soveltamisesta.

TYÖPAJAN OHJAAJAN ROOLI

Tämän oppaan videotyöpajoissa oppilaat ovat aktiivisia toimijoita, joko yksin, pareittain tai pienryhmissä. He ilmaisevat omia ajatuksiaan ja tunteitaan, tekevät omia havaintojaan ja vuorovaikuttavat keskenään. Siksi työpajan ohjaajan on tärkeää tukea oppilaiden aktiivista roolia. Se edellyttää aktiivisuutta myös ohjaajalta. Usein käy niin, että kiehtova (tai vaikea) tekniikka vie huomion olennaisesta, siitä mitä tavoitellaan, mitä halutaan oppia. Silloin ohjaajan tehtävä on kohdistaa oppilaiden huomion oikeaan suuntaan. Usein se on helppoa. Riittää, että esittää oikeita kysymyksiä: Miksi videomieliopidekirjoituksessa esitetään tämä juuri ongelma? Riittääkö tämä idea ratkaisuksi? Miten saatte rehtorin vakuuttumaan asiastanne?

Videokamera on yhteistoiminnallisen oppimisen väline. Kamera kohdistaa ryhmän työskentelyn yhteiseen tavoitteeseen. Vaikka työryhmässä olisi erikseen kuvaajia, toimittajia ja näyttelijöitä, lopputulos on kuitenkin yhteinen. Siksi kuvausryhmässä, niin ammattimaisen elokuvan tuotannossa kuin koulutyössäkin, syntyy aina ristiriitoja. Niiden taustalla on usein sekä asiallisia erimielisyyksiä että ryhmädynaamisia valtakysymyksiä. Oppilaiden voimakas motivaatio osallistua yhteiseen työhön nostaa tunteet pintaan. Tällaiset ristiriidat eivät ole vaarallisia, vaan ne päänvastoin palvelevat opetusta ja kasvatusta.

Mitä enemmän oppilaat välittävät yhteisistä tavoitteistaan, sitä useammin ja kiivaammin he ovat eri mieltä. Ristiriitojen puuttuminen voi olla jopa merkki välinpitämättömyydestä. Oppilaiden oikeassa olemisen halusta johtuvat ristiriidat ovat siis väistämättömiä ja toivottavia. Ryhmätyössä erimielisyydet eivät nimittäin ratkea toisen voittamiseen, vaan vasta yhteisten tavoitteiden toteutumiseen. Se lisää oppilaiden motivaatiota ratkaista tehtävänannon asettama ongelma, ja opettaa samalla ristiriitatilanteiden hallintaa. Tällaisten asioiden käsittely edellyttää ohjaajalta rohkeutta ja taitoa ohjata oppilaiden välistä itsenäistä prosessia. Hänen pitää huomioida ryhmän kehittymisen eri vaiheet ja sitoutua niiden tukemiseen.

1. Täydellinen ihminen

Täydellinen ihminen –työpajan tavoitteena on herättää kysymyksiä siitä, kuka kulttuurissamme sanelee ulkonäköihanteet ja oikeat tavat olla. Työpajassa syntyvissä videoissa jokainen oppilas on itse määrittelemällään tavalla ”Täydellinen ihminen”, mutta parityöskentelyn kautta hahmottuu myös, että mediateksti – tässä tapauksessa video – on aina tekijöidensä summa, eikä kaikkiin muuttujiin voi aina itse vaikuttaa.

2. Sinun tarinasi

Sinun tarinasi –työpajan tavoitteena on auttaa nuoren minäkuvan rakentumisessa antamalla hänelle uusia, yllättäviäkin tulkintoja omasta elämäntarinastaan, sekä evästämällä tutkimaan omaa menneisyyttä. Tarkoituksena on, että käsittelemällä tietoisesti muistojaan, jotakin intuitiivisesti tärkeää hetkeä, nuori tulee pohtineeksi, miksi juuri tuo hetki on tärkeä ja mitä se kertoo hänestä. Työpajan tarkoituksena on myös opettaa kuuntelemaan toista ja eläytymään hänen tilanteeseensa, sekä kunnioittamaan toisen totuutta ja subjektiivisuutta. Viestintä- ja mediataitojen näkökulmasta Sinun tarinasi –työpajassa

opiskellaan informaation tiivistämistä ja olennaisen etsimistä laajemmasta materiaalista. Tiivistämisen taito on viestintä- ja mediataidoista kenties tärkein.

3. Miltä maailma näyttää?

Miltä maailma näyttää? –työpajan tavoitteena on oppia tekemään havaintoja ja jakamaan ne muiden kanssa. Työpajassa korostuu oppilaan rooli osana asuinympäristöään ja oikeus omaan näkemykseen muiden tekemästä maailmasta. Työpajassa pohditaan myös faktan ja fiktion kysymystä: millainen on oikea kuva maailmasta?

4. Videomieliopidekirjoitus

Videomieliopidekirjoitus–työpajassa pyritään vaikuttamaan koulun asioihin. Tavoitteena on oppia ilmaisemaan ja perustelemaan omia mielipiteitä julkisessa keskustelussa, jossa videokuva on nykyisin tärkeä väline. Työpajan tarkoituksena on korostaa sitä, että oppilaat ovat keskeinen osa koulu yhteisöä, ja heidän mielipiteillään ja havainnoillaan on merkitystä.

TAUSTATYÖ JA VALMISTAUTUMINEN

Tila

Videopajoja varten ei ole yhtä oikeaa tilaa. Katselua varten tarvitaan aina televisio tai videotykki, ja sellainen on hyvä olla lähellä myös esimerkkivideoiden tekemistä varten. Auditorioon saa elokuvateatterin tunnelmaa, joten se on erinomainen paikka videoiden katseluun, mutta alkulämmittelyihin ja ryhmätyöskentelyyn tavallinen luokka soveltuu paremmin. Kun työmenetelmät ovat niin tuttuja, ettei esimerkkivideota tarvitse enää tehdä, voidaan paja pitää vaikka ulkosalla – ostoskeskuksessa, luokkaretkellä, leirikoulussa... Lopuksi vain keräännytään television ääreen katsomaan tuotokset.

On tärkeää huomata, että video tai elokuva tapahtuu aina jossain tilassa. Koulun aitojen sisäpuolella syntyy erilaisia videoita kuin

maailmassa koulun ulkopuolella. Silloin kun koulun alueelta ei ole mahdollista poistua kuvausretkelle, kannattaa se ottaa tehtävän sisällössäkään huomioon.

Ryhmäkoko

Voimautumiseen tähtäävissä työpajoissa olemme pitäneet tärkeänä, että jokainen tulee kuulluksi ja pääsee vaikuttamaan videoiden lopputulokseen. Koska harvoin on tarjolla kameraa jokaiselle oppilaille, on lämmittelyharjoituksia suunniteltu niin, että vähintään niitä tehdessä jokainen saa jakaa yhden kokemuksen tai mielipiteen muiden kanssa. Esimerkiksi videomieliopidekirjoitus-työpajassa nämä jaetut ajatukset myös suuntaavat oppilaita valitsemaan ryhmänsä: tuota asiaa haluan olla ajamassa!

Jos kaikkien on tarkoitus päästä kuvaamaan samaan aikaan, on neljä oppilasta per kamera selkeästi maksimimäärä – tätä isom-

massa ryhmässä liian moni jää toimettomaksi. Kahdenkymmenen oppilaan ryhmässä tämä tarkoittaisi siis viittä kameraa. Näin monen kameran haaliminen saattaa olla ongelma, mutta siihen on yksinkertainen ratkaisu. Onko kaikkien oppilaiden kuvattava videonsa samalla kertaa? Kun kaikki hallitsevat omatoimisesti kameran käytön, voidaanko kuvausvuoroja jakaa niin, että yksi pari vuorollaan tekee, toisten osallistuessa muuhun opetukseen?

Videokamera

Videokamera on helpompi työkalu kuin miltä se näyttää. Oleellinen on tässä: Kun punaista nappia painaa, se mikä näkyy ruudulla, tallentuu nauhalle. Kun punaista nappia painaa uudestaan, tallennus loppuu. Tietysti kameran käyttöön liittyy toisarvoisempiakin seikkoja, kuten nauhoja, akkuja ja piuhoja, mutta ne ovat vain toisarvoisia. Niistä selviää kokeilemalla tai kysymällä, ja jos on pakko, ohjekirjaa lukemalla. Parasta on, että kun kameran käytön on kerran opetellut, voi seuraavalla kerralla mennä suoraan asiaan.

Kameraan tutustuminen

Melkein jokaisella oppilaalla on taskussaan tai laukussaan jonkinlainen kännykkäkamera, ja useimmat osaavat niitä myös käyttää. Jokaisesta luokasta löytyy lisäksi ainakin pari oppilasta, joille myös perinteinen videokamera on tuttu. Tätä osaamista kannattaa hyödyntää. Kameraan tutustumisen voi järjestää vaikkapa varaamalla sitä varten yhden oppitunnin, jonka aikana oppilaat jakavat keskenään tietonsa videokuvaamisesta. Oppilaat jaetaan ryhmiin, jokaiselle ryhmälle annetaan videokamera ja puoli tuntia aikaa. Tehtävänä on selvittää seuraavat asiat:

- Miten kamera laitetaan päälle?
- Miten nauha (tai dvd-levy) laitetaan kameraan?
- Miten kameralla kuvataan?
- Mikä on zoom ja mitä se tekee?
- Miten kuvattua videota kelataan ja katsotaan?
- Miten kamera kytketään televisioon?

Jos ryhmille jää epäselviä asioita, voidaan loput 15 minuuttia oppitunnista käyttää siihen, että ryhmät kysyvät neuvoa toisiltaan.

Kun nämä perusasiat on kerran käyty läpi, työskentely sujuu helposti ja oppilaat osaavat auttaa toisiaan. Seuraavalla tunnilla, tai kun joskus on ylimääräistä aikaa, voidaan pohtia näitä kysymyksiä:

- Miten kameran tarkennusta voi säätää itse?
- Miten kameran valotusta voi säätää itse? Mitä hyötyä siitä on?
- Voiko kameraan kytkeä erillisen mikrofonin?
Mitä hyötyä siitä olisi?
- Miten video siirretään tietokoneelle?
- Miten video julkaistaan esimerkiksi internetin YouTubessa?

Tiivistetyt ohjeet kameroiden perustoiminnoista löydät tämän oppaan lopusta.

TYÖPAJOJEN RAKENNE

Työpajat rakentuvat neljästä vaiheesta: lämmittely, käsikirjoittaminen, kuvaus ja katselu. Ne voidaan pitää peräkkäin, tai jos on tarve, jakaa useammalle eri päivälle. Työpajaresepteissä niille on annettu ohjeelliset pituudet, mutta soveltaminen on sallittua!

Lämmittelyt

Jokainen työpajoista alkaa lyhyellä lämmittelyllä mielikuvaharjoituksin ja improvisoiden. Lämmittelyllä avataan mieltä ideomaan, kertomaan tarinoita ja näkemään tavanomainen toisin, mutta myös hulluttelemaan ja heittäytymään. Lämmittelyn tarkoitus on suunnata oppilaiden huomio käsiteltävään aiheeseen. Se, että aihetta tullaan käsittelemään juuri videokameralla, ei lämmitellessä ole oleellista.

Lämmittely kestää työpajan pituudesta riippuen 15–45 minuuttia. Jos työpajat integroidaan muuhun opetukseen, ei erillisiä lämmittelyjä välttämättä tarvita: ideointi voi tapahtua jo edellistä tehtävää tehdessä.

Käsikirjoittaminen

Käsikirjoitus on luonteva tapa suunnitella kuvattavaa videota. Käsikirjoittamisen lomassa voi luontevasti valita esimerkiksi ku-

vauspaikat, haastateltavat ja näyttelijät. Kannattaa myös huomata, että käsikirjoituksen ei tarvitse olla vain tekstiä: se voi olla kuvakäsikirjoitus, miellekartta tai vaikka videokameralle kuvattuja muistiinpanoja. On myös asioita, joita ei voi käsikirjoittaa. Luokassa istuessa ei voi tietää millaisia havaintoja syntyy, kun kameran kanssa lähdetään ostarille tai lähimetsään.

Käsikirjoittamiseen on olemassa monenlaisia muotteja ja sääntöjä, mutta mitkään niistä eivät sellaisenaan ole tärkeitä. Sama koskee tässä oppaassa esiteltyjä käsikirjoituskortteja: ne ovat erinomainen työkalu, mutta heti kun kortit alkavat rajoittaa työskentelyä ja luovuutta, ne voi jättää pulpettiin.

Käsikirjoituskortit

Käsikirjoituskortit ovat yksinkertaisia paperilappuja, joita yhdistelemällä ja täyttämällä rakennetaan videon käsikirjoitus. Idea on yksinkertainen: yksi kortti on yksi kohtaus, ja kohtausten järjestystä voi vaihtaa lappuja siirtelemällä.

Käsikirjoituskortteja on seitsemää erilaista lajia. Kukin kortti edustaa yhtä televisiosta ja elokuvista tuttua audiovisuaalisen kerronnan tapaa. Näin oppilaat näkevät heti, mitä erilaisia kerronnallisia mahdollisuuksia on käytettävissä.

HAASTATTELU

– Haastatellaan aiheeseen liittyvää henkilöä

DOKUMENTAARINEN KUVA

– Kuvataan jotakin oikeasti tapahtuvaa tilannetta

JUONTO KAMERALLE

– Toimittaja puhuu suoraan kameralle

KUVITUS + SELOSTUS

– Aiheeseen liittyvää kuvaa ja toimittajan ääni

FIKTIO

– Näytelty kohtaus

MONTAASI

– Sarja lyhyitä otoksia ilman selostusta (vrt. kollaasi)

GRAFIikka

– Piirrettyä kuvaa tai tekstiä, esimerkiksi videon otsikko

Videon käsikirjoitus koostuu yhdestä tai useammasta kortista. Esimerkiksi perinteinen uutisjuttu sisältää yleensä juontoja, haastatteluita, dokumentaarista kuvaa, kuvitusta, selostusta ja grafiikkaa. Dokumenttielokuva taas saattaa koostua pelkästään dokumentaarisisista kohtauksista.

Korteissa on valmiina neljä täytettävää kohtaa:

Sisältö: Mitä kuvassa tapahtuu? Mitä juonnossa sanotaan? Mitä haastattelussa kysytään? Keneltä? Tekstiä voi jatkaa lapun kääntöpuolelle tai erilliselle paperille.

Kuvausnittelma: Mitä kuvassa näkyy? Ei tarvitse osata piirtää, mutta pitää päättää, näkyykö kuvassa koko juontaja vai pelkkä pää.

Kuvauspaikka: Missä kuvataan?

Kohtauksen numero: Kun käsikirjoitus on valmis, kohtaukset kannattaa numeroida, että ne pysyvät järjestyksessä.

Käsikirjoituskortit auttavat opettajaa ohjaamaan työskentelyä. Korteista näkee heti jos käsikirjoitus ei ole vielä valmis. Onko kaikkiin haastatteluihin mietitty kysymykset? Onko suunniteltu miten juontokohtauksen kuva rajataan? Jos kuvataan näin kaukaa, kuuluuko ääni? Kun kortit on täytetty, ne laitetaan nippuun ja lähdetään kuvaamaan.

Kuvaaminen

Tämän oppaan työpajoissa videoita ei leikata, vaan kohtaukset kuvataan järjestyksessä suoraan kameralle. Kun kuvat on kuvattu, video on valmis katsottavaksi. Tällainen työskentely on nopeaa ja soveltuu siksi hyvin osaksi koulutyötä. Se kuitenkin edellyttää, että kohtaukset ja otokset suunnitellaan hyvin, ja niitä myös tarvittaessa harjoitellaan. Kun työskentelytavan on kerran omaksunut, se sujuu kuin itsestään ja siinä oppii yhä paremmaksi.

Jos videokameroita on riittävästi, kaikki oppilaat voivat kuvata samaan aikaan. Usein luokan käytössä on kuitenkin vain yksi kamera. Silloin, jos lukujärjestys sallii, voidaan kuvausvaihe venyttää vaikka koko päivän mittaiseksi. Yksi ryhmä kerrallaan käy kuvaamassa, kun muilla koulupäivä jatkuu normaaliin tapaan.

Roolit ja työnjako kuvaustilanteessa

Elokuvatuotannossa työnjako on yleensä hyvin hierarkkinen: on tuottaja, ohjaaja, apulaisohjaaja, näyttelijä, kuvaaja, valaisija, puuseppä ja autonkuljettaja. Koulutyössä tällaista jäykkää työnjakoa on syytä matkia vain silloin, kun siitä on tehtävän ja oppimisen kannalta hyötyä. Sellaisiakin tilanteita tulee toki vastaan:

- Jos pienryhmässä on vahvasti dominoiva johtajahahmo, voi tätä roolia rikkoa antamalla (elokuva)ohjaajan roolin välillä jollekin toiselle ryhmän jäsenelle. Hiljaiselle ajattelijatyypille tämä rooli voi olla vaikeampi, mutta jos sitä kunnioitetaan, syntyy varmasti erilaisia videoita kuin toiminnallisempien oppilaiden ohjauksessa.
- Jotta kaikki pääsisivät kuvaamaan – myös ne, jotka pelkäävät koskea kameraan – voidaan sopia, että kuvaajan rooli kiertää. Jokainen kuvaa vuorollaan yhden kohtauksen.
- Jos oppilaiden on vaikea päästä eteenpäin ryhmätyöskentelyssä, selkeiden vastualueiden määrääminen voi auttaa tehtävän suorittamisessa.
- Joissakin tehtävissä roolit ovat tärkeä osa työskentelyä. Esimerkiksi Täydellinen ihminen ja Sinun tarinasi -työpajoissa roo-

lit on jaettu jo tehtävänannossa, ja niistä kannattaa ehdottomasti pitää kiinni.

Katselutilanne

Videoiden katsominen on tärkeä vaihe. Se ei ole vain tehdyn työn tarkastelua vaan keskeinen osa oppimisprosessia. Katseluvaiheessa oppilaat oppivat toisiltaan ja vaikuttavat toisiinsa. Myös omasta työstä opitaan: tältä minä näytän, tältä maailman minun mielestäni näyttää – vai näyttääkö?

Katselutilanne on vuorovaikutusta. Videon katsomisen jälkeen sen sisältöä käsitellään yhdessä joko keskustelemalla tai muilla menetelmillä. Jotkut prosessit käynnistyvät tässä vaiheessa: videomieli-pidekirjoitus muuttuu merkitykselliseksi vasta kun se alkaa vaikuttaa.

Katselutilanteessa arvioidaan ovatko tehtävän alussa määritellyt tavoitteet toteutuneet. Oppilaat oppivat siitä, mihin heidän huomionsa kiinnittyy. Siksi keskustelua pitääkin johdatella oikeaan suuntaan. Jos videon tarkoitus on ollut kertoa luokkatoverin tarina, ei kannata juuttua keskustelemaan videokuvaamisen teknisistä ongelmista. Tekniikka on sivuseikka! Videokuvaamisen taito on sivuseikka – tai sivutuote.

Opettajan kannattaa alusta alkaen lähteä siitä, että oppilaat osaavat itse kytkeä kameran televisioon ja esittää videonsa. Näin opettaja voi keskittää huomionsa pedagogisiin kysymyksiin. Eikä muutenkaan ole merkityksetöntä se, että oppilaat tulevat itse luokan eteen ja näyttävät muille mitä ovat saaneet aikaan.

Eräässä koulussa...

Eräässä koulussa rehtori tuli katsomaan oppilaiden kuvaamia videoita. Nähtyään ensimmäisen työn hän hämmästyi. Onko tämä meidän oppilaiden kuvaama? Saako meidän koulun videokameralla näin hyvää jälkeä? Myös videon sisältö puhutteli rehtoria, ja hän lupasi viedä työn katsottavaksi opettajien VESO-päiville.

III VOIMARESEPTI: VIDEOTYÖPAJAT

1. TÄYDELLINEN IHMINEN

Työpajassa tehdään lyhytelokuva, joka esittelee täydellisen ihmisen. Tavoitteena on herättää kysymyksiä siitä, kuka kulttuurissamme sanelee ulkonäköihanteet ja oikeat tavat olla. Työpajassa syntyvissä videoissa jokainen oppilas on itse määrittelemällään tavalla ”Täydellinen ihminen”, mutta parityöskentelyn kautta hahmotuu myös, että mediateksti – tässä tapauksessa video – on aina tekijöidensä summa, eikä kaikkiin muuttujiin voi aina itse vaikuttaa.

Tarvittavat välineet:

Kamerat, yksi kahta oppilasta kohden, jos kuvataan yhtä aikaa
Nauhat kameroihin (tai dvd-levyt, kamerasta riippuen)
Televisio tai videotykki äänentoistolla
Johto kameran liittämiseksi televisioon / videotykkiin (yleensä kameralaukussa mukana)
Paperia ja kyniä oppilaille

Tarvittavat tilat:

Luokkahuone
Koulun sisä- ja ulkotilat

Aihekokonaisuus:

Viestintä ja mediataito, ihmisenä kasvaminen

Integroitavissa:

Äidinkieli, kuvataide, terveystieto, elämänkatsomustieto, filosofia

Työpajan kesto:

3x45 min

Työpajan kulku:

OPPITUNTI 1: Lämmittely ja käsikirjoitus

Alustus (5 min)

Lämmittely (15 min)

Käsikirjoitus (30 min)

OPPITUNTI 2: Kuvaus

Kuvausohjeet ja esimerkkivideo (15 min)

Kuvaus (30 min)

OPPITUNTI 3: Katselu ja purku (45 min)

Oppitunti 1: Lämmittely ja käsikirjoitus

Alustus (5 min)

Millaista ihmistä kulttuurissamme pidetään täydellisenä? Täydellinen ihminen -työpajassa kukin oppilas suunnittelee videon, jossa hänet itsensä esitetään Täydellisenä ihmisenä – itsensä näköisenä, toimimassa niin kuin toimii. Videot kuvataan parityöskentelynä, jolloin kumpikin oppilas on vuorollaan esiintyjä ja kuvaaja. Kuvaaja myös lukee kuvatessaan parinsa antaman tekstin nauhalle, videon ääniraidalle.

Info

Täydellinen ihminen -työpajan taustalla on tanskalaisen elokuvaohjaaja Jörgen Lethin samanniminen lyhytelokuva vuodelta 1967. Elokuvassa esitellään täydellistä ihmistä, vuoroin miehenä ja naisena. Täydellinen ihminen tekee tavallisia ja tavattomia asioita – syö, kävelee, kaatuu, riisuutuu. ”Antropologinen” kertojanääni kommentoi täydellisen ihmisen toimintaa. Elokuva on löydettävissä YouTubesta englanniksi, ilman tekstityksiä, hakusana ”The Perfect Human”.

Lämmittely (15 min)

Seuraa johtajaa

Asetutaan ringiin seisomaan. Yksi ringistä aloittaa kysymyksen: ”Miten Täydellinen ihminen...”, ja täydentää sen haluamallaan tavalla, esimerkiksi ”... hymyilee?”, ”...istuutuu lattialle?”, ”... on epätietoinen?”. Kaikki ringissä olijat, myös kysyjä, näyttävät miten. Vuoro siirtyy seuraavalle, joka taas keksii oman liikkeen, eleen tai tunnetilan. Harjoitus voidaan tehdä myös silmät kiinni, jolloin jokainen todella tekee liikkeen tai eleen juuri siten kuin itse haluaa!

Täydellisen ihmisen esittely

Vuorollaan yksi ryhmästä on Täydellinen ihminen, ja yksi selostaja. Muu ryhmä asettuu puolikaareen yleisöksi. Selostaja esittelee Täydellisen ihmisen ryhmälle: ”Tässä on Liisa, Täydellinen ihminen.” Liisa tekee haluamiaan liikkeitä, joita selostaja tulkkaa yleisölle: ”Näin Täydellinen ihminen jauhaa purkkaa”. Selostus

voi olla tarkkaa, mutta yhtä hyvin varsin tulkinnanvaraistakin. Selostaja voi myös kysyä Liisalta esimerkiksi ”Miten Täydellinen ihminen pohtii?”, ja Liisa näyttää miten.

Käsikirjoitus (30 min)

Parien valinta ja ohjeistus käsikirjoituksen tekoon

Tässä vaiheessa työpajaa valitaan työparit. Ne voivat olla esimerkiksi edellisessä harjoituksessa muodostuneet esiintyjä–selostaja-parit. Jokainen oppilas kuitenkin kirjoittaa itse oman käsikirjoituksensa. Esitellessään tehtävää opettaja tekee taululle oman esimerkkikäsikirjoituksensa.

Käsikirjoitus tehdään yhdelle tai useammalle A4-arkille. Käsikirjoituksessa voidaan käyttää myös hyväksi aiemmin esiteltyjä käsikirjoituskortteja, erityisesti ”Kuvitus + selostus” -korttia. Käsikirjoituksen muoto on kaikissa videoissa sama (katso kuva xx):

- Video alkaa muutaman sekunnin mittaisella mustalla kuvalla. Tämän voi kuvata pitämällä kättä tms. kameran linssin edessä.
- Toisessa kuvassa esitellään Täydellinen ihminen. Kertojanääni sanoo: ”Tässä on (oppilaan nimi), täydellinen ihminen.” Millaisella kuvalla täydellinen ihminen esitellään, on käsikirjoittajan päätettävissä.
- Kolmannesta kuvasta eteenpäin kuvat esittelevät Täydellistä ihmistä käsikirjoittajan kulloinkin haluamalla tavalla. Kertojan lukeman tekstin muoto on kuitenkin kuvasta kuvaan sama: ”Näin täydellinen ihminen...”. Näitä kuvia tulisi olla, kuvaukseen käytettävissä olevasta ajasta riippuen, 5–8 kappaletta. Opettajan esimerkkivideo voi olla lyhyempi, kolmekin kuvaa riittää.
- Viimeisen kuvan jälkeen nauhoitetaan jälleen muutama sekunti mustaa kuvaa, videon loppumisen merkiksi.

Käsikirjoittaminen

Oppilaat syventyvät kirjoittamaan omaa käsikirjoitustaan. Kun käsikirjoitukset ovat valmiit, ne käydään parin kanssa läpi.

Kuva: Kuvakäsikirjoitusesimerkki

Oppitunti 2: Kuvaus

Kuvausohjeet ja esimerkkivideo (15 min)

Opettaja pyytää yhden oppilaan avustajakseen, ja näyttää tälle lyhyesti kameran perustoiminnot (jos on tarpeen). Opettaja ja oppilas tekevät esimerkkivideon opettajan taululle tekemän käsikirjoituksen pohjalta – tässä videossa opettaja on siis itse Täydellinen ihminen. Kuvaaminen tapahtuu seuraavasti:

- Kohtaukset kuvataan käsikirjoituksen mukaisessa järjestyksessä. Videoita ei leikata.
- Kohtaukset harjoitellaan nauhoittamatta. Kun kohtaus sujuu halutulla tavalla, voidaan se nauhoittaa.
- Kuvaaja kysyy esiintyjältä "Oletko valmis?"
- Saatuaan myöntävän vastauksen hän laittaa kameran käyntiin, ja nyökkää tai antaa muun äänettömän merkin esiintyjälle.
- Muutaman sekunnin kuluttua nauhoituksen aloittamisesta (tai kun esiintyjä on aloittanut toimintansa) kuvaaja voi lukea käsikirjoituksen mukaisen tekstin nauhalle. Koska mikrofoni on yleensä kameran etupaneelissa, siis pois päin kuvaajasta, kannattaa kuvaajan puhua kuuluvalla äänellä. Huutaa ei kuitenkaan tarvitse – ellei käsikirjoitus edellytä juuri sitä!
- Ennen nauhoittamista tehdyn harjoituksen perusteella kuvaaja tietää, koska hän voi lopettaa kuvaamisen. Kuvaaja pysäyttää nauhoituksen, ja sanoo esiintyjälle "Kiitos".

Esimerkkivideota tehdessä opettaja voi havainnollistaa nämä ohjeet koko ryhmälle. Valmistunut esimerkkivideo katsotaan televisiosta tai videotykiltä.

Huom!

Jotta kuvattaviin kohtauksiin saadaan tallennettua kaikki mitä halutaan, ja vain se mitä halutaan, on **KAIKKI** kohtaukset aina syytä harjoitella ainakin kerran etukäteen. Näin myös esiintyjän ja kuvaajan ajoitukset osuvat kohdalleen.

Kuvaus (30 min)

Työparit esittävät valmiit käsikirjoituksensa opettajalle, ja saavat kameran. Kohtausten harjoitteluun etukäteen kannattaa kiinnittää huomiota, sillä videoita ei leikata, ja edestakaisin nauhaa kelailemalla on erittäin vaikeaa saada kohtauksia alkamaan juuri halutusta kohdasta.

Oppitunti 3: Katselu ja purku (45 min)

Oppilaat esittävät videonsa muille televisiosta tai videotykiltä. Katsomisen jälkeen keskustellaan videoista. Mitä ajatuksia videot herättivät? Millainen on Täydellinen ihminen? Ketkä ovat vaikuttaneet siihen, millainen kuva Täydellisestä ihmisestä syntyy? (Televisio, elokuvat, mainonta, vanhemmat, valmentajat, opettajat, kaverit, me itse – juuri äsken?)

Jos ryhmä on suuri, kannattaa videot katsoa muutamassa erässä, esimerkiksi parina eri päivänä, ettei yleisön keskittyminen herpaannu. Näin kaikki tarinat saavat ansaitsemansa huomion.

Eräessä koulussa...

Ristiriita kuulemamme ja näkemämme välillä herättää mielenkiintoa ja synnyttää usein mielenkiintoisia videoita. Eräessä koulussa nähtiin video, jossa poika, vaikkapa Kasper, kulki ympäri koulua tekemässä sinänsä vaarattomia mutta koulun sääntöjen vastaisia asioita, kuten irrottamassa lokeroiden ovia, siirtelemässä roskiksia tai soittamassa opettajanhuoneen summeria turhaan. Ääniraidalla kertojanääni selosti: "Näin Kasper, Täydellinen ihminen, noudattaa koulun sääntöjä".

2. VIDEOMIELIPIDEKIRJOITUS

Työpajassa tehdään videomieliopidekirjoituksia, joilla pyritään vaikuttamaan koulun asioihin. Tavoitteena on oppia ilmaisemaan ja perustelemaan omia mielipiteitä julkisessa keskustelussa, jossa videokuva on nykyään tärkeä väline. Työpajan tarkoituksena on korostaa sitä, että oppilaat ovat keskeinen osa kouluuyhteisöä ja heidän mielipiteillään ja havainnoillaan on merkitystä.

Tarvittavat välineet:

Kamerat, vähintään yksi 3–5 oppilasta kohden
Nauhat kameroihin (tai dvd-levyt, kamerasta riippuen)
Televisio tai videotykki äänentoistolla
Johto kameran liittämiseksi televisioon / videotykkiin (yleensä kameralaukussa mukana)
Paperia ja kyniä oppilaille

Tarvittavat tilat:

Luokkahuone
Koulun sisä- ja ulkotilat

Aihekokonaisuus:

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys, viestintä ja mediataito

Integroitavissa:

yhteiskuntaoppi, äidinkieli

Työpajan kesto:

4x45 min

Työpajan kulku:

OPPITUNNIT 1–2: Lämmittely ja käsikirjoitus
Alustus (5 min)
Lämmittely (15 min)
Ryhmien muodostaminen ja aiheen valinta (10 min)
Käsikirjoitus

OPPITUNNIT 3–4: Kuvaus ja katselu

Kuvaus (45 min)
Katselu ja purku (45 min)

OPPITUNNIT 1–2: Lämmittely ja käsikirjoitus

Alustus (5 min)

Melkein kaikissa sanomalehdissä on mielipidepalsta. Kuka tahansa kirjoitustaitoinen voi lähettää palstoille mielipiteensä, ja on hyvin mahdollista, että se julkaistaan. Mielipidekirjoitus onkin tärkeä vaikuttamisen väline esimerkiksi äänestämisen, mielenosoitusten ja kansalaisjärjestötoiminnan rinnalla. Suuri osa mediasta on kuitenkin ihan muuta kuin tekstiä: kuvaa, liikkuvaa kuvaa ja ääntä. Eikö siihenkin pitäisi voida osallistua?

Tässä työpajassa tehdään mielipidekirjoituksia – videokameralla. Aiheena on oma koulu. Videossa esitellään joku kouluun liittyvä ongelma ja ehdotetaan siihen ratkaisua. Valmiit videot esitetään koulun rehtorille ja niistä keskustellaan yhdessä.

Info

Television ajankohtaisohjelmia tehdään yleensä aikuisten näkökulmasta aikuisille. Ylen ajankohtaisohjelmat käynnisti vuonna 2008 A-tuubi-palvelun, jonne kuka tahansa voi lähettää omia videoita. Kiinnostavimmat niistä näytetään televisiossa parhaaseen katselu-aikaan. Tarkoituksena on aktivoida erityisesti nuoria tekijöitä ja katsojia. A-tuubi löytyy osoitteesta atuubi.yle.fi.

Lämmittely (15 min)

Jos minä saisin päättää

Videon tekeminen alkaa ideoinnista. Mikä koulussa pitäisi olla toisella tavalla? Oppilaat ja opettajat asettuvat ringiin luokan keskelle. Jokainen esittelee vuorollaan yhden idean siitä, minkä asian koulussa pitäisi muuttua. Lause alkaa aina sanoilla ”Jos minä saisin päättää...” Ringissä ei tarvitse edetä järjestyksessä, vaan vuoroa voidaan vaihtaa vaikkapa heittämällä pallo seuraavalle.

Kun kaikki ovat esittäneet ideansa, alkaa toinen kierros. Tällä kertaa perustellaan äsken esitettyjä ideoita. Miksi näin pitäisi tehdä ja mitä hyvää siitä seuraisi? Jos halutaan, voidaan käydä vielä kolmas kierros, jossa kerrotaan mitä ehdotusta itse äänestäisi ja millä perusteella.

Samana lämmittelyä voi tehdä myös perusteellisemmin: oppilaat valmistelevat lyhyet ”vaalipuheet”, jotka alkavat sanoilla ”Jos minä saisin päättää...”. Puheet esitetään vuorotellen luokan edessä.

Millainen on hyvä mielipidekirjoitus?

Ideoinnin jälkeen jakaudutaan pieniin ryhmiin ja pohditaan millainen on hyvä mielipidekirjoitus. Ryhmät esittelevät ehdotuksensa vuorotellen. Hyvän mielipidekirjoituksen ominaisuudet listataan taululle.

Ryhmien muodostaminen ja aiheen valinta (10 min)

Oppilaat muodostavat 3–4 hengen ryhmät, joissa he haluavat tehdä videomielipidekirjoituksensa. Alun ideointikierron antaa hyviä vinkkejä siitä, kenellä ollaan ehkä samalla aaltopituudella. Kukin ryhmä valitsee itselleen aiheen. Se voi olla jokin ideointivaiheessa keksityistä ideoista tai aivan uusi.

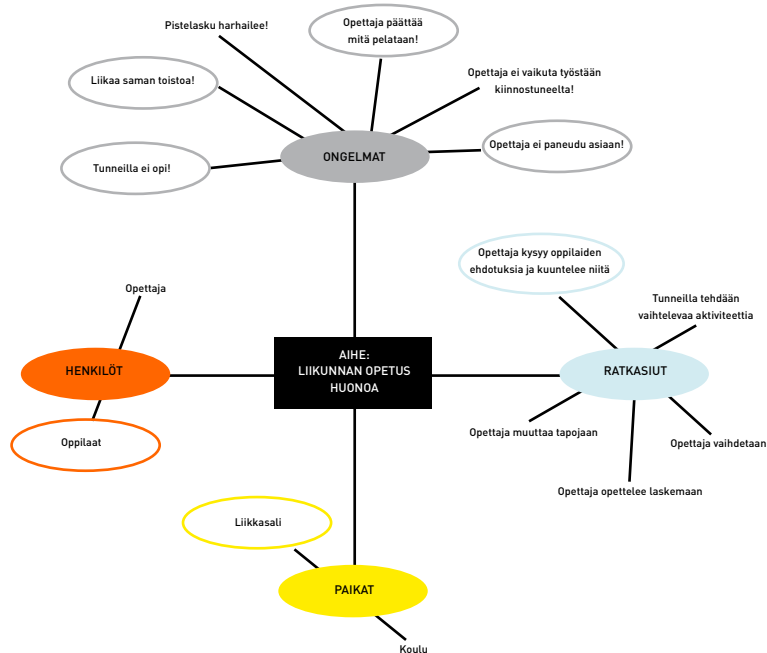
Käsikirjoitus

Miellekartta (15 min)

Videon käsikirjoittaminen aloitetaan tekemällä miellekartta (mindmap). Tyhjän paperin keskelle kirjoitetaan videon aihe, esimerkiksi ”Koulun vessat”. Aiheen ympärille tehdään neljä alaotsikkoa:

- **ONGELMAT** – Mitä ongelmia aiheeseen liittyy? Mitä haluttaisiin muuttaa?
- **HENKILÖT** – Keitä aihe ja siihen liittyvät ongelmat koskevat? Kuka on niistä vastuussa? Kuka voi vaikuttaa niihin?
- **PAIKAT** – Mitä paikkoja aiheeseen, ongelmaan ja henkilöihin liittyy?
- **RATKAISUT** – Miten ongelmat voisi ratkaista?

Jokaisen alaotsikon ympärille keksitään mahdollisimman paljon ideoita. Tässä vaiheessa ei tarvitse vielä karsia eikä sensuroida. Jos miellekartan tekeminen tuntuu oppilaista vaikealta, voidaan tehdä yhdessä taululle esimerkkipartta jonkun aiheen pohjalta.

Näkökulma (5 min)

Seuraavaksi valitaan videon näkökulma. Jokaisesta miellekartan haarasta ympyröidään ne kohdat, joihin videossa halutaan keskittyä. Mikä on tärkein ongelma? Keiden näkökulmasta sitä käsitellään? (Esimerkiksi: keitä haastatellaan?) Missä paikoissa kuvataan? Mitä ratkaisua esitetään?

Käsikirjoitusmenetelmän harjoittelu (20 min)

Huom! Tämä vaihe on tarpeellinen vain jos käsikirjoituskortteja käytetään ensimmäistä kertaa. Jos menetelmä on tuttu, voidaan kortit käydä läpi nopeammin.

Käsikirjoittamisen apuna käytetään tässä oppaassa esiteltyjä käsikirjoituskortteja. Jos menetelmä ei ole oppilaille entuudestaan tuttu, sitä kannattaa kokeilla ensin yhdessä. Apuna voi käyttää taululle hahmoteltua esimerkkiaihetta. Harjoitusta varten tarvitaan videokamera, kuvaaja ja toimittaja.

Kuvaaja ja toimittaja – luokan ja opettajan avustuksella – tekevät esimerkkiaiheesta korttien mukaiset seitsemän erilaista kohtaus- ta ja kuvaavat ne peräkkäin nauhalle. Lopuksi nauha katsotaan yhdessä ja nähdään miten valmis video toimii. Samalla voidaan pohtia, mitä kuvausvaiheessa olisi pitänyt tehdä toisin. Tämän harjoituksen voi tehdä hyvin nopeasti ja liikoja miettimättä. Tar- koitus on vain kokeilla ja havainnollistaa!

Harjoitusvaiheessa voidaan myös sopia miten kuvauksissa toimi- taan: miten harjoitellaan, millaisia merkkejä kuvaaja antaa kuvat- taville ja niin edelleen.

Käsikirjoituksen teko (25 min)

Käsikirjoitus syntyy yhdistelemällä erilaisia käsikirjoituskortteja ja täyttämällä niihin kohtausten sisältö. Pohjana on edellisessä vaiheessa tehty miellekartta. Yksi kortti on yksi kohtaus. Kort- teja voi yhdistellä vapaasti eikä niitä kaikkia ole pakko käyttää. Jos ryhmän pitää sopia haastatteluista tai kuvauspaikoista, tai jos videota varten tarvitaan rekvisiittaa, osa ryhmän jäsenistä tekee

näitä järjestelyjä samalla kun toiset tekevät käsikirjoitusta.

Hyvä tapa ohjata oppilaiden työskentelyä on tarkistaa, että kortit tulevat kokonaan täytettyä. Jos tehdään haastattelu, kortissa pitää lukea tarkalleen mitä aiotaan kysyä. Kuvakäsikirjoitusruu- dussa pitää olla piirrettynä se, mitä kuvassa näkyy. Piirustustaito ei ole oleellista, mutta sen sijaan tärkeää on suunnitella, miten kuva rajataan. Onko haastattelun kuva lähikuva (kuvassa näkyy pää ja olkapäät) vai kenties kokokuva (haastateltava on kuvassa kokonaan). Jos käytetään kokokuvaa, miten ääni kuuluu kame- raan asti? Onko toimittaja kuvassa vai kameran takana?

OPPITUNNIT 3–4: Kuvaus ja katselu

Kuvaus (45 min)

Kun käsikirjoitus on valmis ja opettaja on varmistanut, että oi- kopolkuja ei ole käytetty, ryhmä saa videokameran. Viimeistään tässä vaiheessa ryhmän on hyvä sopia työnjaosta. Kuka on kuvaaja? Kiertääkö kuvausvuoro ryhmässä?

Videot kuvataan kohtaus kerrallaan eikä niitä tarvitse leikata. Kun kaikki kohtaukset on kuvattu, video on valmis. Jotta vi- deosta tulisi mahdollisimman hyvä, kannattaa kaikkia kohtauksia harjoitella ennen varsinaista kuvausta. Kuinka monta kertaa? Niin monta kertaa, että ne sujuvat.

Huom!

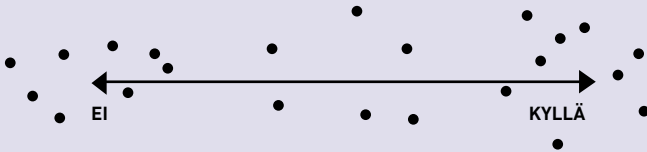
Jos käytössä ei ole erillistä mikrofonia, kannattaa äänen kuulumi- seen kiinnittää erityistä huomiota. Puhutaan lähellä kameraa ja vältetään hälyisiä paikkoja! Kuvaajalla voi olla myös kuulokkeet äänen tarkkailua varten.

Katselu ja purku (45 min)

Kun videot on kuvattu, kokoonnutaan luokkaan katsomaan valmiita videomieli- pideokirjoituksia. Mukaan pyydetään myös koulun rehtori vastaanottamaan ehdotuksia ja arvioimaan niiden toteuttamiskel- poisuutta. Vj:nä (video-jockeynä eli videojukkana) voi toimia opet- taja, joku oppilaista tai kunkin ryhmän edustaja vuorollaan.

Kun video on katsottu, siitä keskustellaan. Apuna käytetään mielipidemittaus-menetelmää. Luokkaan muodostetaan jana, jonka toisessa päässä on ”kyllä” ja toisessa ”ei”. Kysymys saadaan esitetyistä videosta, esimerkiksi: ”Pitäisikö oppilaiden saada vaikuttaa enemmän liikuntatuntien sisältöön?” Oppilaat, opettaja ja rehtori asettuvat haluamaansa kohtaan janalle – joko sen ääripäihin tai niiden välille.

Opettaja tai yksi oppilaista on toimittaja, joka liikkuu janalla ja kyselee muilta, miksi he ovat valinneet juuri tämän paikan. Jos ryhmä on suuri, kaikkien mielipiteitä ei välttämättä ehditä kuulla jokaisen videon kohdalla, mutta ainakin ääripäiden mielipiteet ovat kiinnostavia. Rehtorilta kysytään miten asiaa voisi koulussa viedä eteenpäin.

Jatkotoimenpiteet

Kun videot on katsottu ja käsitelty, pohditaan miten esille tuotuja asioita pitäisi viedä eteenpäin. Videot voidaan siirtää muun koulun katsottavaksi esimerkiksi internetin videosivustolle YouTubeen. Niitä voidaan esittää myös koulun yhteisissä tilaisuuksissa, oppilaskunnan hallituksen kokouksessa tai opettajien VESO-päivillä.

Eräessä koulussa...

Eräessä koulussa kolmen oppilaan ryhmä halusi tehdä videomielipidekirjoituksen uskonnollisista aamun avauksista. Hankalaa kyllä, oppilaat olivat asiasta eri mieltä. Yhden mielestä aamun avaukset olivat hyviä, toisen mielestä ne olisi pitänyt kokonaan lakkauttaa. Kolmas oli neutraalimpi, häntä kiinnosti enemmän itse videon tekeminen. Ryhmä ei päässyt aluksi puusta pitkään, koska käsikirjoituksen syntyminen olisi edellyttänyt ongelman

määrittelyä ja ratkaisun keksimistä, ja juuri näistä oppilaat olivat eri mieltä.

Ongelma alkoi ratketa kun sovittiin, että ryhmän pitää ensin määrittellä ongelma, josta kaikki ovat yhtä mieltä ja sen jälkeen ratkaisu, jonka kaikki hyväksyvät. Kolmas, neutraalilla kannalla oleva oppilas toimi sovittelijana. Lopulta ryhmä päätyikin kompromissiratkaisuun: koska kaikki oppilaat eivät pidä uskonnollisista aamunavauksista, tulisi niitä jatkossa pitää harvemmin ja maksimissaan viiden minuutin mittaisina. Videon loppukuvassa kiistan vastapuolet kättelevät sopimuksen merkiksi.

3. SINUN TARINASI

Sinun tarinasi -työpajassa harjoitellaan kokemusten jakamista, välittämistä ja muokkaamista audiovisuaaliseksi tuotteeksi. Työpajan tavoitteena on synnyttää oivalluksia mediantekijöiden vastuusta, sekä antaa eväitä nuoren minäkuvan rakentumiselle videoissa syntyvien, uusien ja yllättävien elämäntulkintojen kautta.

Tarvittavat välineet:

Kamerat, vähintään yksi kolmea oppilasta kohden
Nauhat kameroihin (tai dvd-levyt, kamerasta riippuen)
televisio tai videotykki äänentoistolla
Johto kameran liittämiseksi televisioon / videotykkiin (yleensä kameralaukussa mukana)

tulitikut

paperia ja kyniä oppilaille

Tarvittavat tilat:

Luokkahuone

Koulun sisä- ja ulkotilat

Aihekokonaisuus:

viestintä ja mediataito, ihmisenä kasvaminen

Integroitavissa:

Äidinkieli, kuvataide

Työpajan kesto:

4x45 min ja kotitehtäviä etukäteen

Työpajan kulku:

Kotitehtävä

OPPITUNNIT 1–2: Lämmittely ja ensimmäinen video

Lämmittelyharjoitus (15 min)

Kokemusten jakaminen (25 min)

Käsikirjoittaminen (20 min)

Kuvaus (30 min)

OPPITUNNIT 3–4: Uusi kuvauskierros,

katselu ja purku (2x45 min)

Työpajassa tehdään lyhyitä henkilökohtaisia videotarinoita, jotka perustuvat toisten kokemuksiin. Oppilaat kertovat työparilleen jostain omassa elämässään tärkeästä tapahtumasta, henkilöstä tai paikasta. Työpari tekee kuulemansa perusteella käsikirjoituksen ja kuvaa korkeintaan kahden minuutin mittaisen videon, jossa hän kertoo tarinan kuin se olisi hänen omansa. Videon tekijällä on vapaat kädet toteutuksen suhteen, mutta kerrotulle tarinalle on oltava uskollinen.

Oppilaat valmistautuvat työpajaan tekemällä kotitehtävän.

Kotitehtävä:

Mieti jokin sinulle henkilökohtaisesti merkittävä tapahtuma, henkilö tai paikka. Se saattoi olla eilen, vuosi sitten, viisivuotiaana tai päivä syntymäsi jälkeen: kesä mökillä, turnausvoitto, isoäiti, tai paras ystäväsi, lemmikin kuolema tai sisaruksen syntymä, ensisuudelma tai ensimmäinen lapsuusmuistosi. Jos ajattelit jotain tapahtumaa, mieti mitä tapahtui sitä ennen? Mihin tapahtuma päättyi? Missä se tapahtui – miltä siellä näytti ja tuoksui? Miksi olit siellä? Jos mieleesi tuli joku henkilö, mieti, milloin tapasit hänet ensimmäistä kertaa? Millainen oli ensivaikutelmasi hänestä? Tunnetko hänet yhä? Mitä ajattelet hänestä nyt?

Nyt mieti mikä kotonasi muistuttaa sinua tuosta henkilöstä, tapahtumasta tai paikasta. Liittykö henkilöön, paikkaan tai tapahtumaan esineitä tai valokuvia? Ota nuo esineet tai valokuvat mukaasi työpajaan. Niitä saa mieluusti olla useitakin.

Oppitunnit 1–2: Lämmittely ja ensimmäinen video

Lämmittelyharjoitus (15 min)

Lyhyessäkin ajassa ehtii kertoa paljon. Lämmittelyharjoituksen aluksi istutaan rinkiin. Opettaja sytyttää tulitikun ja kertoo tarinaa niin kauan kuin tulitikku palaa. Tarinan aihe voi olla helppo, kuten ”eilinen päivä” tai ”mitä tein viime kesänä”. Tulitikun sammussa tarina loppuu, vaikka kesken lauseen, ja vuoro siirtyy seuraavalle. Koko ryhmä käydään läpi, ja jokaisesta tarinasta

kiitetään. Ringissä ei tarvitse edetä järjestyksessä, vaan vaikkapa heittämillä tulitikkukuusi seuraavalle.

Kokemusten jakaminen (25 min)

Pyydetään oppilaita ottamaan esiin kotoaan tuomansa esineet ja valokuvat. Ovatko kaikki löytäneet aiheen vai pitääkö improvisoida? Onko kaikilla esineitä ja / tai valokuvia mukana? Tarinan voi kertoa ilmankin, se vain tekee elokuvan kuvittamisesta haastavampaa.

Valitaan pienryhmät. Työpajassa työskennellään kahden tai kolmen oppilaan pienryhmissä, joissa on vuorollaan yksi kertoja ja yksi tai kaksi toimittajaa. Jokainen ryhmä ottaa itselleen tilan, jossa ei häiritse muita ryhmiä. Kertoja kertoo toimittajille valitsemastaan henkilöstä, paikasta tai tapahtumasta, esineitään ja / tai valokuviaan tukena käyttäen. Toimittajat kuuntelevat, tekevät muistiinpanoja ja kysyvät tarkentavia kysymyksiä. Kun tarina on kerrottu, vaihdetaan rooleja niin, että kaikki saavat vuorollaan kertoa tarinansa.

Käsikirjoittaminen (20 min)

Toimittajat tekevät kuulemansa ja ylös kirjaamansa perusteella käsikirjoituksen korkeintaan kahden minuutin mittaiseen videotarinaa, joka koostuu ainakin kertojanäänestä ja sitä tukevasta kuvituksesta. Videossa voidaan käyttää hyödyksi kertojan tuomia esineitä ja kuvia, mutta viime kädessä toteutuksesta päättävät toimittajat. Videossa tarina kerrotaan aina minä-muodossa, esimerkiksi: ”Sitten minä kompastuin haravaan...”

Käsikirjoituksessa voidaan käyttää apuna tässä oppaassa esiteltyjä käsikirjoituskortteja (ks. s. xx). Yksi kortti vastaa yhtä kohtausta elokuvassa. Jos käsikirjoituskortteja ei ole käytetty aiemmin, menetelmää kannattaa kokeilla ensin yhdessä. Tähän täytyy varata erikseen aikaa. Taululle tehdään esimerkkikäsikirjoitus, vaikka jostakin lämmittelyharjoituksessa kuullusta tarinasta. Tarina tiivistetään seitsemään kohtaukseen, joista jokainen vastaa yhtä käsikirjoituskorttia. Grafiikkakorttia voidaan käyttää esimerkiksi kertomaan tarinan otsikko. Valmis käsikirjoitus kuvataan edelleen esimerkkielokuvaksi, jolloin myös kuvaustilannetta tulee

harjoiteltua yhdessä. Tähän tarvitaan yksi videokamera, kuvaaja ja toimittaja. Syntynytokuva voidaan katsoa välittömästi.

Kuvaus (30 min)

Oppilaat näyttävät valmiit käsikirjoituksensa opettajalle ja saavat kameran. Mitä käsikirjoituskortteja missäkin elokuvassa käytetään, riippuu aiheesta, samoin sopiva kohtausten määrä. Yhteen elokuvaan ei tarvitse käyttää kaikkia kortteja, ja yhdelläkin kohtauksella on mahdollista kertoa mielenkiintoinen tarina. Nyrkisääntönä toimii kuitenkin: kymmenen kohtausta on jo paljon. Mistä voisi tiivistää? Mitä voisi jättää pois? Näihin kysymyksiin opettajan kannattaa kiinnittää huomiota.

Videot kuvataan käsikirjoituksen mukaisessa järjestyksessä eikä niitä leikata. Jokainen kohtaus on hyvä harjoitella niin monta kertaa, että se sujuu. Mikäli toimittajia on vain yksi, hän voi pyytää tarinan kertonutta oppilasta avustajaksi – mutta tämä ei saa enää vaikuttaa videon sisältöön! Video alkaa aina muutamana sekunnin mittaisesta mustasta kuvasta (kuvataan esim. käsi linsin edessä) ja päättyy mustaan kuvaan.

Oppitunnit 3–4: Uusi kuvauskierros ja katselu

Kun ensimmäinen video on kuvattu, vuoro siirtyy seuraavalle toimittajalle (tai toimittajaparille), joka pääsee kuvaamaan oman videonsa. Jos ryhmässä on kolme oppilasta, tehdään sama vielä kolmannen kerran, jotta jokaisen oppilaan tarina tulee kerrottua.

Katselu ja purku

Kaikki videot katsotaan työpajan päätteeksi yhdessä, ja niistä keskustellaan. Löysivätkö kertojat – siis tarinoiden omistajat – videoista olennaisen? Miltä tuntui kuulla oma kokemuksensa toisen suusta? Mitä toisen tulkinta toi lisää tarinaan? Entä miltä tuntui tehdä videota toisen tarinasta?

Jos ryhmä on suuri, kannattaa videot katsoa muutamassa erässä, esimerkiksi parina eri päivänä, ettei yleisön keskittyminen herpaannu. Näin kaikki tarinat saavat ansaitsemansa huomion.

Info

Sinun tarinasi -työpaja lainaa kahdesta tarinankerronnan menetelmästä: Digitales'ta ja sadutuksesta. Digitales on yleisrooppalainen digitaalisen tarinankerronnan projekti. Projektissa tavalliset ihmiset tuottavat kahden minuutin mittaisia audiovisuaalisia tarinoita elämästään, käyttäen hyväkseen valokuvia, esineitä, videokuvaa sekä kaikkein tärkeimpänä, omaa ääntään. Digitales-projektin taustalla on ajatus syrjäytymisen ehkäisemisestä osallistamalla ihmisiä tiedonvälitykseen ja luomalla uudenlaisia sisältöjä mediaan. Lisätietoja projektista löytyy osoitteesta www.digi-tales.org.

Sadutus on Monika Riihelän kehittämä menetelmä, jossa käsitellään tunteita tarinan kautta, ilman analyysia tai arvottamista. Sadutukseen osallistuvat kertoja ja kuuntelija, saduttaja. Saduttaja pyytää kertojaa kertomaan tarinan tai sadun siitä aiheesta ja sillä tavalla kuin kertoja itse haluaa. Saduttaja kirjoittaa tarinan ylös sana sanalta, ja kun se on valmis, hän lukee tarinan sen kertojalle. Halutessaan kertoja voi vielä korjata tarinaa. Menetelmä perustuu dynaamiseen, suhteelliseen tiedonkäsitelykseen: sen tiedon lisäksi, jota me kaikki jaamme, on jokaisella ihmisellä myös kokemuksia ja niistä muodostunutta tietoa, jota kenelläkään muulla ei ole. Sadutusmenetelmän tavoitteena on kasvattaa yhteenkuuluvuuden tunnetta kertojan ja kuulijan välillä. Lisätietoja sadutuksesta osoitteessa www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat sekä fi.wikipedia.org/wiki/sadutus

Eräässä koulussa...

Eräässä koulussa työpajaan kuuluva kotitehtävä oli jäänyt oppilaille hiukan epäselväksi eikä kaikilla ollut tarinan tueksi valokuvia tai esineitä mukanaan. Niinpä tarinoita improvisoitiin itse työpajassa. Videoiden sisältö löytyi kaikesta siitä, mitä oppilailla muutenkin on koulussa mukana, tai mitä koulussa on jo valmiiksi. Työpajan päätteeksi saimme nähdä ja kuulla mielenkiintoisia tarinoita muun muassa siitä, millainen tunneside penaaaliin kehittyi kouluvuosien aikana, tai taistelusta kodin rakkaan banaanipuun kuihtumista vastaan. Banaanipuukin löysi vastineensa koulun käytäviltä.

4. MILTÄ MAAILMA NÄYTTÄÄ?

Oppilaat toteuttavat pareittain tai ryhmissä lyhyet videot otsikolla "Miltä (kotikaupungin nimi) näyttää?" Tavoitteena on oppia tekemään havaintoja ja jakamaan ne muiden kanssa. Työpajassa korostuu oppilaan rooli osana asuinympäristöään ja oikeus omaan näkemykseen muiden tekemästä maailmasta. Työpajassa pohditaan myös faktan ja fiktion kysymystä: millainen on oikea kuva maailmasta?

Tarvittavat välineet:

Kamerat, vähintään yksi 3–5 oppilasta kohden
Nauhat kameroihin (tai dvd-levyt, kamerasta riippuen)
Televisio tai videotykki äänentoistolla
Johto-kameran liittämiseksi televisioon / videotykkiin (yleensä kameralaukussa mukana)
Paperia ja kyniä oppilaille

Tarvittavat tilat:

Luokkahuone
Kotikylä tai -kaupunginosa

Aihokokonaisuudet:

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys, viestintä ja mediataito

Integroitavissa:

ympäristö- ja luonnontieto, maantieto, yhteiskuntaoppi, äidinkieli, kuvataide

Työpajan kesto:

3x45 min

Työpajan kulku:

OPPITUNTI 1: Lämmittely ja käsikirjoitus
Lämmittely (25 min)
Käsikirjoitus (20 min)

OPPITUNTI 2: Kuvaus (45 min)

OPPITUNTI 3: Katselu ja purku (45 min)

Oppitunti 1: Lämmittely ja käsikirjoitus

Lämmittely (25 min)

Työpaja alkaa lämmittelyharjoituksilla, joita voi yhdistellä tarpeen ja ajan mukaan.

Elävä kartta

Luokasta tehdään lähiseudun kartta. Oppilaat sijoittuvat kartalle sen mukaan, missä asuvat. Jokainen kertoo vuorollaan, miltä hänen ympärillään (oikeassa asuinpaikassa, ei luokassa!) näyttää.

Tärkeiden paikkojen kartta

Oppilaat jakautuvat pienryhmiin. Kukin ryhmä piirtää paperille kartan lähiseudusta. Kartan tarkoituksena on esitellä alueen kaikki oleelliset paikat muualta Suomesta tulevalle ystävälle. Mitä paikkoja pitää nähdä, jotta voi sanoa nähneensä tämän kylän tai kaupunginosan? Kartalle merkittyjen paikkojen ei tarvitse olla mitään turistikohteita – ne voivat olla myös yllättäviä yksityiskohtia, kuten huumepiikki puistikossa, kaupan kuuma kassaneiti tai hieno graffiti varastorakennuksen takaseinässä. Kohteiden määrä voidaan sopia etukäteen.

15 sanaa

Nopeasti toteutettava tapa valmistautua tehtävään on tehdä sanalista, joka kuvaa omaa asuinympäristöä. Paperille pitää listata esimerkiksi viisi substantiivia, viisi verbiä ja viisi adjektiivia.

Käsikirjoitus (20 min)

Ryhmät työstävät lämmittelyvaiheessa syntyneiden ideoiden pohjalta vapaamuotoisen käsikirjoituksen. Videon toteutustapa on vapaa, kolmea sääntöä lukuun ottamatta:

- Video alkaa tekstillä
"Miltä (kotikaupunkini nimi) näyttää?"
- Videon pitää vastata tuohon kysymykseen.
- Videolle sovitaan etukäteen pituus.
Sopiva mitta on 2–4 minuuttia.

Huom!

Jos videoista halutaan huolitellumpia, esimerkiksi matkailuvi-deomaisia, voidaan käsikirjoitukseen käyttää myös tässä oppaassa esiteltyjä käsikirjoituskortteja (ks. s. 31).

Oppitunti 2: Kuvaus (45 min)

Videot kuvataan koulun lähiympäristössä. Tätä varten oppilailla täytyy olla lupa poistua koulun alueelta. Tarvittaessa opettaja tai muu aikuinen voi olla valvomassa työskentelyä, mutta silloin on tiedostettava, että valvonta vaikuttaa myös videon sisältöön!

Videon alkuun kuvataan esimerkiksi taululle tai paperille kirjoitettu otsikko. Sen jälkeen tyyli on vapaa. Videoita ei leikata, vaan otokset kuvataan suoraan kameralle halutussa järjestyksessä. Monimutkaisempia kohtauksia on syytä harjoitella.

Oppitunti 3: Katselu ja purku (45 min)

Kukin ryhmä esittää videonsa vuorollaan muulle luokalle. Kun video on katsottu, oppilaat miettivät vieressä istuvan parinsa kanssa, miltä tämän videon esittelemä paikka näytti. Jokainen pari valitsee yhden substantiivin, verbin ja adjektiivin kuvaamaan paikkaa. Ne listataan taululle. Kun kaikki videot on katsottu, pohditaan miksi videoiden välittämät kuvat olivat erilaisia. Millaisista valinnoista videot syntyvät? Oliko joku videoista lähempänä totuutta kuin toinen? Miksi?

Eräässä koulussa...

Eräässä koulussa poikaryhmä kuvasi kymmenen minuutin mittaisen videon, jossa maleksittiin läheisellä hiekkatiellä, poltettiin tupakkaa ja kuvattiin ohikulkijoita. Äkkiseltään video näytti siltä, että pojat olivat unohtaneet tehtävänannon ja käyttäneet ajan hengailuun. Kun opettaja huomautti tästä, pojat närkeistyivät. Heidän mielestään video oli hyvä. Ehkä se olikin totta: juuri tältä oma kotikylä näiden poikien mielestä näyttää ja tuntuu. Hengailua hiekkatiellä, ohikulkijoita, tupakkaa. Poikia saattoi moittia monesta muusta, mutta tehtävänantoa he olivat noudattaneet – omalla tavallaan jopa muita ryhmiä paremmin.

Kun oppilaille annetaan tehtäväksi ilmaista omia ajatuksiaan ja havaintojaan, pitää lopputulosta myös kunnioittaa. Tavoitteena ei ole näyttää maailmaa sellaisena kuin kasvattaja haluaisi sen nähdä.

VIITTEET

Astruc, Alexandre 1995. Paras elokuvakirja. Toim. Peter von Bagh. Porvoo–Helsinki–Juva: WSOY.

Kiesiläinen, Ismo: Videokamera koulutyössä. Miten kamera voisi olla kuin kynä? Opinnäytetyö. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia, 2006.

Internetissä: <https://oa.doria.fi/>

Toiviainen, Mikko 2008: Elokuva voimaantumisen välineenä. Opinnäytetyö. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia, 2008.

Internetissä: <https://oa.doria.fi/>

Laiho, Katri (toim.): Taikalamppu-menetelmän opas: Oivaltavaa käytännön dramaturgiaa elokuvatyöpajoihin. Oulun kaupungin nuoriso- ja kulttuurikeskus 2005.

Löytyy internetistä hakusanalla taikalamppuopas.

Leth, Jörgen: Täydellinen ihminen (Det Perfekte Menneske), lyhytelokuva, Tanska 1967.

Löytyy englanniksi tekstitettynä YouTubesta hakusanalla The Perfect Human. www.youtube.com

Lisäksi:

Digitales-projektista osoitteessa www.digi-ales.org

Sadutus-menetelmästä osoitteessa www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat

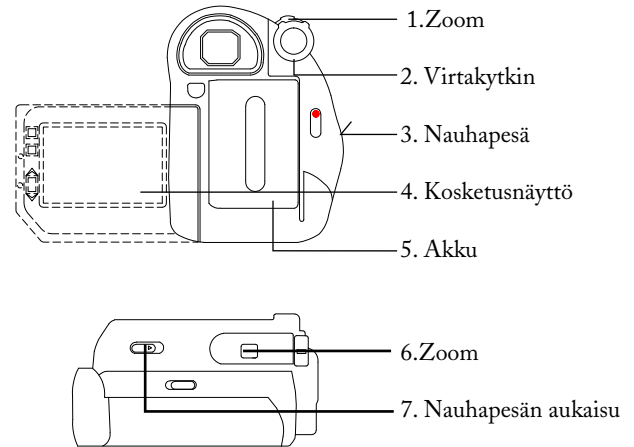
LIITTEET

1. Pieni kameratekniikan opas

2. Käsikirjoituskortit

LIITE 1:

Pieni kameratekniikan opas

Tämä pieni kameratekniikan opas on liitetty mukaan ongelmatilanteiden varalle.

Videokameroita on paljon erilaisia, mutta niitä kaikkia osaa käyttää kun löytää neljä nappulaa tai kytkintä: virtakytkimen, EJECT-nappulan, REC-nappulan ja zoomin.

Akun kiinnittäminen kameraan

Akut on luonnollisesti ladattu ennen kuvauksen aloittamista. Ne on hyvä jättää latautumaan yön yli jo työpajaa edeltävänä päivänä.

Useimmissa videokameroissa akku kiinnitetään omaan syvennykseensä kameran perässä (kuvassa kohta 5). Tällöin akku on

selkeästi näkyvillä. Joskus akuille on oma kolonsa kameran sisällä: jos et näe akkua tai sille varattua kohtaa kameraa tutkiessasi, etsi luukkua, jossa lukee ”BATTERY” tai ”OPEN”.

Akun asettaminen paikoilleen tapahtuu yleensä joko pudottamalla akku koloonsa tai painamalla se syvennykseensä ja vetämällä alaspäin. Akku asettuu paikoilleen vain silloin kun se on oikein päin. Akun latauksen tilaa voit seurata kameran ruudulta, paristoa muistuttavasta symbolista. Kamera myös varoittaa kun akku alkaa olla liian tyhjä.

Akun lataaminen

Akut ladataan useimmiten kamerassa. Kamera kytketään verkkovirtaan laittamalla pistoke seinään, ja virtajohdon toinen pää kamerassa olevaan DC IN- tai POWER-aukkoon. Usein tämä aukko löytyy kameran perästä tai kyljestä läheltä linssiä. Kun kamera on verkkovirrassa, tyhjentynyt akku asetetaan paikoilleen ja lataus alkaa automaattisesti. Usein latauksen merkinä palaa CHARGE-valo. Jos käytössä on erillinen laturi, se kytketään pistokkeeseen ja akku kiinnitetään laturiin.

Kameran käynnistäminen

Ota kamera käteesi ja työnnä oikean kätesi sormet peukaloo lukuun ottamatta kameran remmin alitse. Nyt peukkusi ulottuvilla pitäisi olla REC-nappula, usein punaisella pisteellä merkitty. Virtakytkin löytyy yleensä REC-nappulan välittömästä läheisyydestä. (2)

Virtakytkimestä valitaan kameran käyttömoodi. Näitä ovat CAMERA, PLAY tai VTR, sekä OFF. CAMERA-moodissa kuvataan, PLAY/VTR-moodissa katsellaan kuvattua. OFF-moodissa kamera on pois päältä. Lisäksi tarjolla voi olla MEMORY-moodi: tämä on valokuvien ottamista varten.

Liikuta virtakytkintä kunnes virtakytkin on haluamasi moodin kohdalla. Kamera käynnistyy.

Nauhan / DVD-levyn syöttäminen

Videokamerat tallentavat joko Mini-DV-nauhoille tai pienille DVD-levyille (halkaisijaltaan 8 cm ”tavallisen” 12-senttisen DVD-levyn sijaan). Mistä tietää käyttääkö kamera nauhaa vai

DVD-levyä? Tämä selviää viimeistään kun avaat kameran nauha- tai levypesän. Pieniä DVD-levyjä ja Mini-DV-nauhoja myyvät kaikki hyvin varustellut kaupat, jopa kioskit.

Nauha tai levy syötetään kameran kyljestä, päältä tai pohjasta. Kääntelee kameraa ja etsi EJECT- tai OPEN-tekstillä merkitty nappi tai liukukytin (7). Nauha- / levypesän pitäisi aueta tästä napista. Aseta nauha tai levy paikoilleen ja sulje luukku.

Kuvaus voi alkaa.

Nauhoittaminen, CAMERA-moodi

Kun REC-nappia painaa, kaikki mitä ruudulla näkyy, tallentuu nauhalle. Kun nappia painaa uudestaan, tallennus loppuu. Tallennuksen merkiksi ruudulla palaa punainen REC-merkki. Kun kamera ei tallenna, ruudulla lukee STANDBY tai STBY.

Useimmat videokamerat kytkyvät automaattisesti virransäätön päälle jos ne ovat pitkään STANDBY-tilassa. Tällöin näyttöruutu on pimeä eikä kamera reagoi nappien painamiseen. Tämä aiheuttaa usein hämmennystä, mutta hätäntyyä ei tarvitse: kaikki kuvattu on edelleen tallessa. Käänä vain virtakytkintä kohtaan OFF ja takaisin kohtaan CAMERA ja jatka kuvauksia.

Virransäätö ei koskaan mene päälle kesken nauhoituksen. Jos kamera menee pimeäksi kesken nauhoituksen, on akku todennäköisesti loppunut tai kamerassa on vika.

Zoomaaminen

Onko oikea kätesi edelleen kameran remmin alla? Zoom-nappula löytyy kameran päältä, sormiesi ulottuvilta. Nappulassa on kaksi merkkiä, W ja T. (1) W eli Wide tarkoittaa laajaa kuvaa, T eli Tele kapeaa, zoomattua kuvaa. Teillä kuvataan siis kohteita, jotka ovat kaukana eikä niiden luokse päästä.

Zoomin käytössä on kaksi huomioitavaa asiaa: mitä pidemmälle zoomaat, sitä helpommin kuva huojuu. Ja vaikka kamera zoomaa, mikrofoni ei. Jos siis tarkoituksesi on tallentaa myös kohteen ääni, siirry itse lähemmäs!

Katselu, PLAY / VTR -moodi

Kun video on kuvattu, aseta kamera katselua varten PLAY / VTR -moodiin. Nyt voit kelata nauhaa tai valita DVD:lle tallentuneista klipeistä oikean. Kelaus- ja katselunappien sijainti vaihtelee paljonkin, mutta tutut play, stop, rewind ja fast forward-symbolit löytyvät kyllä etsimällä.. Useissa uusissa kameroissa ne ovat kameran kosketusnäytöllä. (4)

DVD:llä jokainen otos, REC-napin painallusten välissä tallentunut hetki, näkyy omana klippinä. Voit valita mistä otoksesta haluat aloittaa katselun, ja kun painat play:ta, kamera näyttää valitsemasi otoksen ja kaikki sitä seuraavat otokset siinä järjestyksessä kuin ne on kuvattu.

Muut varusteet

Paras väline videoiden yhdessä katsomiseen on televisio. Myös videotykkiä voidaan käyttää – on upeaa katsella tuotostaan isolta

valkokankaalta – mutta videotykkien äänentoisto on usein heikko. Tällöin pitäisi johtaa kamerasta vain kuva videotykkiin ja ääni kameran kuulokeulostulosta erilliseen äänentoistolaitteeseen, kuten tietokonekaiuttimiin. Tämä on mahdollista, mutta hieman kankeaa. Jos tila on hiljainen ja katsojat voivat istua lähellä videotykkiä, saattaa videotykkikin äänentoisto riittää.

Kamera kytketään televisioon tai videotykkiin A/V-johdolla. A/V-johdon toisessa päässä on pieni liitin, ja toisessa päässä kolme isompaa liitintä: punainen, valkoinen ja keltainen. Pieni liitin tulee kiinni kameraan, keltaisella merkittyyn aukkoon, jossa lukee A/V.

Johdon toisen pään kolme liitintä kiinnitetään sopiviin (samanvärisiin) vastakappaleisiin videotykkissä tai televisiossa. Jos televisiosta ei löydy reikiä näille liittimille, johto kiinnitetään SCART-sovittimella television taakse. SCART-sovitin kulkee yleensä AV-johdon mukana.

LIITE 2:

Käsikirjoituskortit

Kuvitus ja selostus

Kuvataan aiheeseen liittyvää kuvaa ja selostetaan päälle.
Ääni kuuluu, mutta toimittajaa ei näy kuvassa

SISÄLTÖ (Mitä kuvataan? Mitä puhutaan?)

Voit jatkaa tekstiä toiselle puolelle tai eri paperille

KOHTAUS NRO

KUVASUUNNITELMA (mitä kuvassa näkyy? piirrä!)

KUVAUSPAIKKA

Juonto kameralle

Toimittaja puhuu suoraan kameralle

KOHTAUS NRO

SISÄLTÖ (mitä sanotaan?)

KUVASUUNNITELMA (mitä kuvassa näkyy? piirrä!)

Voit jatkaa tekstiä toiselle puolelle tai eri paperille

KUVAUSPAIKKA

IK / Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskus 2008

Dokumentaarinen kuva

Dokumentaarista kuvaa livetilanteesta: näytetään mitä jossain oikeasti tapahtuu.
Toimittaja voi olla mukana.

KOHTAUS NRO

SISÄLTÖ (mitä kohtauksessa tapahtuu?)

KUVASUUNNITELMA (mitä kuvassa näkyy? piirrä!)

Voit jatkaa tekstiä toiselle puolelle tai eri paperille

KUVAUSPAIKKA

IK / Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskus 2008

Haastattelu

Haastatellaan aiheeseen liittyvää henkilöä. Toimittaja voi olla mukana kuvassa tai kameran takana.

KOHTAUS NRO

SISÄLTÖ (Ketä haastatellaan? Mitä kysytään?)

KUVASUUNNITELMA (mitä kuvassa näkyy? piirrä!)

Voit jatkaa tekstiä toiselle puolelle tai eri paperille

KUVAUSPAIKKA

IK / Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskus 2008

Fiktio

Kuvataan näytelty kohtaus.

KOHTAUS NRO

SISÄLTÖ (Mitä kohtauksessa tapahtuu?)

KUVASUUNNITELMA (mitä kuvassa näkyy? piirrä!)

Voit jatkaa tekstiä toiselle puolelle tai eri paperille

KUVAUSPAIKKA

IK / Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskus 2008

Montaasi

Useita peräkkäisiä lyhyitä otoksia ilman selostusta.

KOHTAUS NRO

SISÄLTÖ (Mitä kuvataan?)

KUVASUUNNITELMA (mitä kuvassa näkyy? piirrä!)

Voit jatkaa tekstiä toiselle puolelle tai eri paperille

KUVAUSPAIKKA

IK / Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskus 2008

Grafiikka

Piirrettyä kuvaa tai tekstiä, esimerkiksi alku- tai lopputekstit.

KOHTAUS NRO

SISÄLTÖ (Mitä piirretään? Mitä teksteissä lukee?)

KUVASUUNNITELMA (mitä kuvassa näkyy? piirrä!)

Voit jatkaa tekstiä toiselle puolelle tai eri paperille

KUVAUSPAIKKA

IK / Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskus 2008

Muistinpanot:

A series of 23 horizontal dotted lines for taking notes.

Helsingin kaupungin **kulttuuriasiainkeskus**
Helsingfors stads **kulturcentral**

Annantalon taidekeskus
Annegårdens konstcentrum

Muut Repäisyjä-sarjan oppaat ovat:

Kiesiläinen Ismo ja Toiviainen Mikko: Voimauttava videotyöpajamenetelmä

Koljonen Heidi: Voimauttava valokuvatyöpajamenetelmä

Taskinen Jaana: Voimauttava draamatyöpajamenetelmä

Vilkkumaa Liisa: Voimauttava sanataidetyöpajamenetelmä

Repäisyjä on voimauttavia taidetyöpajamenetelmiä esittelevä opassarja. Se tarjoaa opettajille työkaluja taiteellisten työpajamenetelmien käyttöön ottamiseksi minkä tahansa oppiaineen tunneilla. Voimauttavat työpajat tukevat nuoren osallisuutta ja auttavat häntä omien voimavarojen löytämisessä.

Voimautumiseen tähtäviä työpajamenetelmiä on kehitetty Annantalon taidekeskuksen nuorille suunnatuilla kulttuurikursseilla valtakunnallisen Taikalamppu-hankkeen myötävaikutuksella.

Ismo Kiesiläinen (1981) on medianomi (AMK), joka työskentelee median ja mediakasvatuksen parissa nuorisotyöntekijänä, toimittajana ja elokuvantekijänä. Opinnäytetyössään ”Videokamera koulutyössä. Miten kamera voisi olla kuin kynä?” (2006) hän tutki videokameran käyttämistä oppimisen ja opettamisen välineenä.

Mikko Toiviainen (1979) on videotyöpajojen vetämisen ohella työskennellyt toimittajana, leikkaajana ja kuvaajana eri tiedotusvälineissä ja tuotantoyhtiöissä, sekä ohjannut dokumenttielokuvan Hyvä tekosyy (2008). Hän valmistui medianomiksi Stadia ammattikorkeakoulusta 2008.

